

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Joseph Kessel

İblisin Oyunu

ÖYKÜ

Çeviren: Ersel Topraktepe

YAPI KREDİ YAYINLARI

İblisin Oyunu, romanlarıyla tanıdığımız Joseph Kessel'in, edebi kariyerinin ilk döneminde yazdığı, 1926 ve 1928 yılları arasında yayımlanan ve artık ulaşılması mümkün olmayan kısa öykülerini bir araya getiriyor. Yazarın Birinci Dünya Savaşı ertesinde çıktığı dünya turundaki gözlemlerinin ve tanıklıklarının yankılarını içeren bu öyküler, okuru Somme Muharebesi'nden Bolşevik Devrimi sonrası Rusyası'na, Kobe'den Hawaii'ye kadar geniş ve kozmopolit bir evrene sokuyor. Aynı zamanda trajik ve şiddet dolu olan bu evren, dramatik yapıları ve beklenmedik sürprizli sonlarıyla dikkat çeken öykülerde çarpıcı biçimde betimleniyor.

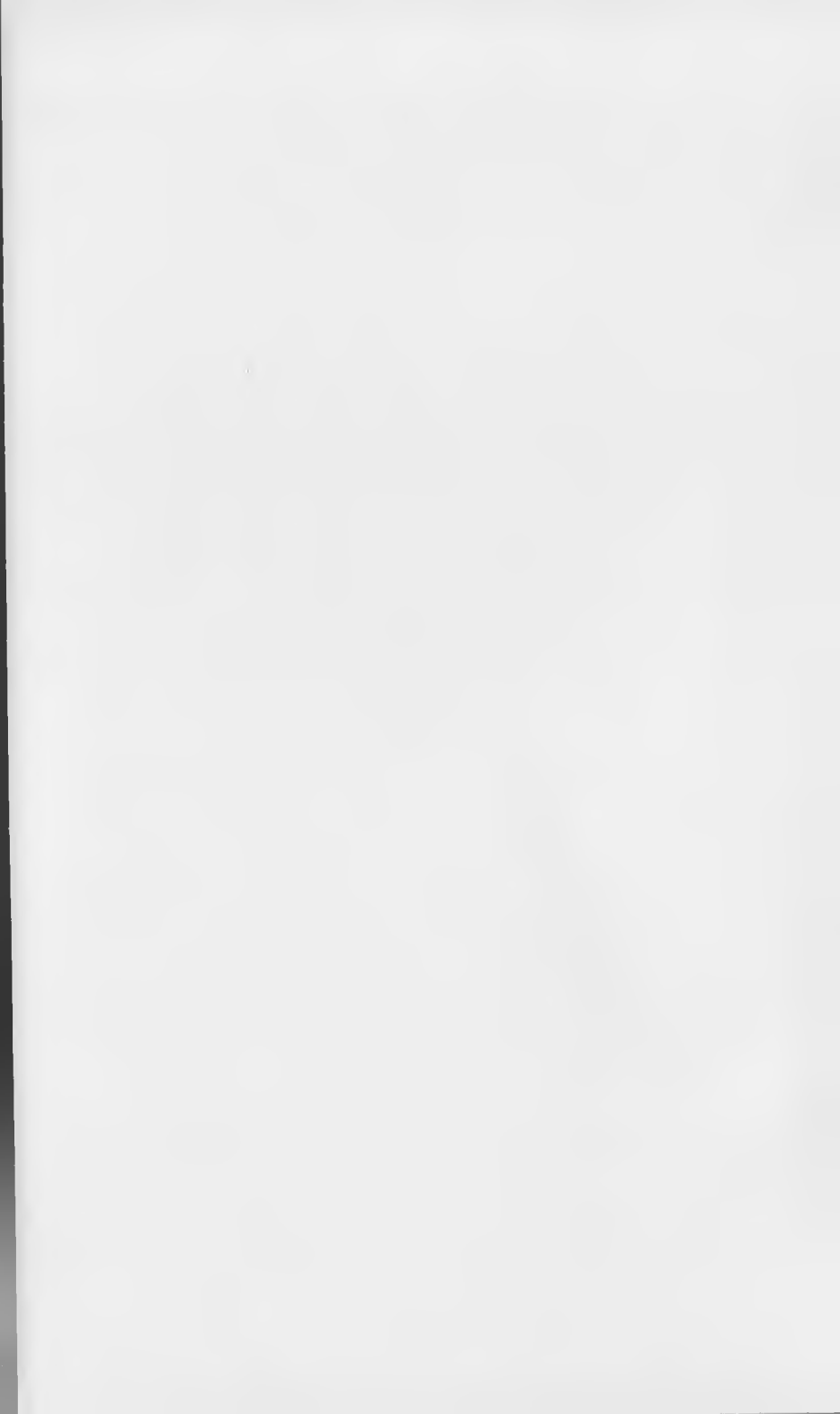

ISBN 978-975-08-4525-3

12 TL

KDV'den
muaf.

İBLİSİN OYUNU

Joseph Kessel (1898-1979) Arjantin'de doğdu. Ailesi 1908'de Fransa'ya taşınınca öğrenimini burada sürdürdü. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarına pilot olarak katıldı. 1962'de Fransız Akademisi'ne seçildi. Sinemaya uyarlanan romanları içinde en ünlüsü, Buñuel imzasını taşıyan *Gündüz Güzeli*'dir (*Belle de jour*, 1928). Kessel 1926'da yayımlanan *Les Captifs* [Tutsaklar] adlı romanıyla Fransız Akademi Ödülü'nü aldı.

Kitaplarından bazıları: *Le Steppe rouge*, 1922 [Kırmızı Bozkır]; *L'Équipage*, 1923 [Kanathılar]; *Nuits des Princes*, 1928 [Prenslerin Geceleri]; *Le Coup de grâce*, 1931 [Son Darbe]; *L'Armée des ombres*, 1943 [Gölgeler Ordusu]; *Le Bataillon du ciel*, 1947 [Gökyüzü Bölüğü]; *Le Tour du Malheur*, 1950 [Felaketler Turu]; *Le Lion*, 1958 [Aslan]; *les Cavaliers*, 1967 [Athılar].

Ersel Topraktepe Çevirmen ve editör.

WILSON

Wilson was born in 1872 in the town of Wilson, North Carolina. He was the son of a farmer and a school teacher. He attended the local school and then went to the University of North Carolina at Chapel Hill. He graduated in 1894 with a degree in law. He then practiced law in his home town for a few years before moving to Raleigh, North Carolina. He was elected to the North Carolina House of Representatives in 1900 and served for two years. He then moved to the United States Supreme Court where he served from 1905 to 1913.

Wilson was a member of the Republican Party and was known for his conservative views. He was a strong supporter of the gold standard and opposed the Federal Reserve. He was also a member of the United States Supreme Court and was known for his conservative views. He was a member of the United States Supreme Court and was known for his conservative views. He was a member of the United States Supreme Court and was known for his conservative views.

Wilson was a member of the United States Supreme Court and was known for his conservative views.

JOSEPH KESSEL

İblisin Oyunu

Öykü

Hazırlayan
Alain Tassel

Çeviren
Ersel Topraktepe

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5404
Edebiyat - 1540

İblisin Oyunu / Joseph Kessel
Özgün adı: Contes
Çeviren: Ersel Topraktepe

Kitap editörü: Dürrin Tunç
Düzeltili: Çetin Şan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: A4 Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Otosanayi Sitesi Yeşilce Mah. Donanma Sok.
No: 16 Seyrantepe - Kağıthane / İstanbul
Tel: (0212) 281 64 48
Sertifika No: 12168

Çeviriye temel alınan baskı: Editions Gallimard, Paris, 2001
1. baskı: İstanbul, Temmuz 2019
ISBN 978-975-08-4525-3

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 12334
© Editions Gallimard, 2001

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

Altı Hikâye

- Kuruma Naki* • 9
- Güzel Maske • 14
- Hawaii İtirafları • 17
- Uykusuz Bir Gece • 20
- İmparatorun Berberi • 23
- Bir Briç Partisi • 26

Dört Hikâye

- Ölümden Beter • 33
- Sö-Lan-Hi'nin Öfkesi • 38
- Albay Jerkof'un Noel Yemeği • 44
- İntihar Meraklısı • 48

Yeni Hikâyeler

- Paskalya'da Tehlike Çanı • 55
- Tifüslü • 59
- İblisin Oyunu • 62
- Ölüm Komiseri • 65
- Dağların Kanunu • 69

Kessel ve Kısa Hikâyeleri • 75

Kaynakça • 87

Hikâyelerin Basımı • 89

THEORY

CHAPTER I

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION I

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION II

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION III

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION IV

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION V

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION VI

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION VII

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION VIII

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION IX

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION X

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION XI

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION XII

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION XIII

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION XIV

THE NATURE OF THE SUBJECT

SECTION XV

THE NATURE OF THE SUBJECT

Altı Hikâye

Alp Nispet

Kuruma' Naki

Merkezi Chicago'da bulunan Bradford bankasının Kobe'deki şubesinin önünde bir *kuruma* durağı vardı.

Yirmi kadardılar. Kimisi çekçeklerinin tekerleklerinin arasına oturmuş, uyukluyor; gözbebekleri, yarı kapalı gözkapaklarının arasından ancak ölü su damlaları kadar parlıyordu. Diğerleriyse arabalarının koluna yaslanmış, yola her an koyulacaklarmış gibi eğilmiş halde, boğuk dillerinde laflamaktaydı.

Hepsi de bir müşterinin çıkıp el etmesini bekliyordu heyecanla, dertleri bir kap pirinç ile bir kadeh sake almak için gereken birkaç sen'i kazanmaktı. Arada sırada, içlerinden daha dikkatli ya da daha seri biri hızla harekete geçiyor, hafifçe dönüp üzerinde kimono olan şişman bir Japonun ya da bir yabancıнын önünde duruveriyor, müşteri de kayıtsızca arabaya biniyordu.

Naki ne kadar dikkat ederse etsin, bu şanslılar arasında olamıyordu. Halbuki bacakları hâlâ sağlamdı, gözleri iyi görüyordu. Ama başarının anahtarı olan gençliğin hayvani çevikliğini kaybetmeye başlamıştı. Nefesi artık daha çabuk kesiliyor, kimi kez yorgun göğsüne pusu kurmuş azgın ve sinsî bir hayvanın kendisini boğacak gibi olduğunu hissediyordu.

Arkadaşları ve o ne düşünürlerdi acaba? Onların kanından olmadıkça hiç kimse bu düz alınların ardında hangi düşüncelerin olduğunu tahmin edemez, bu parlak ve kasvetli gözlerin içini okuyamaz, yüzlerindeki tek bir kas bile oynamadan ince dudaklarına hafifçe yayılan tebessümün nedenlerini bilemezdi. Yük hayvanı olmaktan bıkmışlar mıydı? Bilgelığın sükunetiyle kabullenmişler miydi işlerini? Yoksa kazılı kafalarına dimdik gelen yaz güneşyle uyumuş, hiçbir şey düşünmez mi olmuşlardı?

Birdenbire adeta kıyamet koptu. Bankanın önüne doğru atılıp el kol hareketleri eşliğinde kısılmış sesleriyle haykırmaya başladılar.

Genç bir kadın çıkmıştı bankadan, çekçekçi sürüsü ona sesleniyordu. Çekçekçilerin her biri, daha tiz bir haykırıyla kadının dikkatini çekmek istiyordu.

Bu allak bullak olmuş yüzlerin, çılgınca bir yalvarışla parlayan bu gözbebeklerinin önünde Miss Evelyn Philipp öğrendiğini belli eden bir hareket yaptı. Zira kendisi, beyaz olmayan her ten rengini saf bir inançla küçümsese de Japon şehirlerinde yolcu taşıyan insan suretindeki hayvanlar için ayrı bir tiksinti duyuyordu.

Hatta çevresinde çırpınıp haykıran bu sürüden kimseyi tutmayarak onları hayal kırıklığına uğratma arzusuna kapılır gibi oldu. Ama öyle olmak üzereydi; sıcak ve rutubetli hava boğucu dalgalarla neredeyse bembeyaz gökten inmekteydi. Sokaklar ağır ve nemli bir toz yığını içindeydi. *Kuruma* tutmadan olmazdı.

Hiç acele etmeden onları inceledi. Mavi siyah yelekleri, yapışık kısa pantolonlarıyla hepsi birbirine benziyordu. Örgü bezden topuksuz çoraplarının burunları yarılmıştı, bu halleriyle çatal turnaklı şeytanları andırıyorlardı.

Miss Evelyn'in kararsız bakışları Naki'ye takıldı. Meslektaşları bağırıp çağırmayı sürdürürken o sus pus olmuş, ses çıkarmıyordu zira göğsünde saklanan hayvan birdenbire kalbini sıkıştırmıştı. Bu mecburi sessizliği sayesinde Amerikalı kadın onu seçti, çünkü ötekiler kadar açgözlü ve hayvani görünmedi gözüne.

Ona doğru yürüdü. Anında bütün bağırış sesleri kesildi. Bir saniye önce adeta cin çarpmış gibi çırpınan bütün bu adamlar aniden sakinleşip kayıtsızca duraklarına döndüler.

Miss Evelyn çekçeğe oturup şemsiyesini açtı. Beyaz pamuklu elbisesinin altındaki hareketleri hissedilen güzel, kash ve dolgun bedeninde koyu renk bir leke dans etmeye başladı.

Çekçeğin kollarını kavrayan Naki, kadının adresi söylemesini bekledi. Adres, bir ipek dükkânınıninkiydi.

Çekçekçi yola koyuldu. Rahatsızlığı geçmişti, omuzları arasından başını eğmiş, sırtı gerilmiş, emin, düzenli ve uzun adımlarla ilerliyordu. Harcadığı çabaya o denli alışık ki bunu çok fazla hissetmiyordu bile. Sadece zayıf yanaklarında oluşan çizgilerden çaba harcadığı belli oluyordu.

Miss Evelyn dalgın dalgın, çevresinde akıp giden Kobe'nin gündelik yaşamını izliyordu. Ne parlak renkli *obis*'lere sarılmış kadınlar,

ne tahta nalınların kaldırımnda çıkardığı tıkırtılar, ne annelerinin sırtına bağlanmış bebekler ne de sokaktaki törensel selamlaşmalar ilgisini çekiyordu artık.

Bunları çoktan o metodik zihninde kataloglamış, envanterini bitirmişti, bir daha aynı işe girişmeye niyeti yoktu.

Dükkândan çıkınca Naki'ye, "Amerikan Konsolosluğu'na" dedi.

Kuruma hızla yola koyuldu tekrar. İki yanı barakalarla kaplı dar sokaklar genişlemeye başlayınca Miss Evelyn daha rahat nefes alır oldu. Eski şehri sevmiyordu; kendini ancak Naki'nin gitmekte olduğu, şehrin yukarılarında kurulmuş olan, temsilciliklerin bulunduğu semtte rahat hissediyordu.

Naki hızlı gidiyordu. Sanki araba onu itiyormuş gibiydi. Spora meraklı genç kız da mesleğinde bu kadar başarılı olan bu makine insanı ve kasları dar pantolonunda iz yapan bu baldırları belli bir hürmetle izliyordu.

Ama, hemzemin geçidi geçtikten sonra hızı azaldı: Çok dik bir yokuş başlamıştı.

Miss Evelyn oturuşunu değiştirip rahatça dirseğine dayandı. Naki omuzlarını birbirine daha da yaklaştırdı, göğsünü gerip yokuşu çıkmaya hazırlandı.

Gençliğinde neşeyle tırmandığı bu dik yokuşu iyi bilirdi. Ama o gün daha birkaç adım atmamıştı ki, çekçeğindeki yükün ağırlığını bitkinlikle hissetti ve yabancı kadın ona çok şişman bir tüccardan daha ağır geldi. Çekçeğin kolları, *kuruma*'yı aşağı doğru çekiyordu. Bütün bedeni sertçe geriye doğru emiliyordu sanki.

Güçten düştüğünü kendine itiraf etmek istemiyordu. Baldırlarını kasıp göğsünü gererek tırıs gitmeye devam etti. Ama göğsünde bir darbe hissetti, soluğu kesildi ve aşına olduğu, yürek darlığı veren o sızı bir kez daha her zamanki yere, kalbinin yanına saplandı.

Ne ki arabayı durdurmak aklına gelmedi. Sadece adımlarını ağırlaştırdı.

Miss Evelyn rahatsız olduğunu gösteren bir hareket yaptı. *Kuruma*'ya duyduğu hürmetten eser kalmadı. Yokuşu bile süratle tırmanmayı beceremeyen bu at insan hiçbir teveccühü hak etmiyordu.

Güneş sıcaklığını her an daha da artırıyordu. Işınları genç kızın dekolteli korsajının içine girip giysisi altındaki çıplak tenini cayır cayır yakıyordu.

“Daha hızlı” diye bağırdı kadın.

Naki itaatkârca tekrar tırıs gitmeye koyuldu. Ama bedenine yapışan hayvan tamamen uyanmıştı ve hiç olmadığı kadar zalimdi bu sefer. Üstelik yokuş gittikçe dikleşiyor, kadın daha da ağırlaşıyordu...

Bir an Naki yüzünü kadına çevirdi. Boncuk boncuk ter damlaları akıyordu sarı teninde ve yüz hatlarında öyle bir yorgunluk okunuyordu ki Miss Evelyn hemen anladı: *Kuruma* çekçekten inip yokuşun geri kalanını yayan çıkmasını istiyordu kendisinden.

Ama kadın aşağı sınıftan bu Japonun kendisinde merhamet duygusu yaratmasını kabul edemiyordu. Üstelik soğuk düşünu alalı daha bir saat bile olmamışken, o zahmet etmesin diye yürüyüp kan ter içinde mi kalacaktı?

“Devam et!” diye cevap verdi kadın.

Ve Naki bütün gücünü topladı, koşarak bir seferde zirveye varmak istedi.

Başlarda uzun olan adımları çok geçmeden kısaltmaya başladı, sonra sendeledi.

Miss Evelyn hafif bir çığlık attı. Araba devriliyordu. Kadının ağırlığı *Kuruma*’nın zayıf düşen kollarına üstün gelmek üzereydi. Bir yandan da çekçeğin kolları *Kuruma*’nın parmaklarının arasından durdurulamaz şekilde kayıyordu.

Genç kız dehşet içinde arkasına baktı. Çıplak ve ışık içindeki yokuşu gördü. Şayet çekçekçi yere yığılırsa çekçek hoplaya zıplaya başı boş halde yokuş aşağı büyük bir hızla inecek ve o bu inişin sonunda ölecekti.

O an o muhteşem bedenini ne kadar seviyor; güçten düştüğü için kendisini mahvedecek o Japondan ne kadar nefret ediyordu!

Ama Naki’nin dizleri büküldü. Gırtlğından boğuk bir hırıltı çıktı. Çekçeğin kollarını sıkıca kavrayan elleri gevşedi. Çekçek gittikçe daha çok arkaya yatıyordu ve Amerikalı kadın, arabanın, zafer kazanan nesnelere özgü o korkunç kuvvetle canlandığını hissetmeye başlamıştı bile.

Hayatının bağlı olduğu o mutlak denge bozulmak üzereydi.

Birden Naki, hafifçe doğruldu. Umutsuz bir hareketle çekçeğin yönünü çevirdi ve son bir azimle tekerlerin önüne yatıp bedeniyle çekcekin yokuş aşağı gitmesini engelledi.

Sonra, koca kafası toza gömüldü, hareketsiz kaldı.

Benzi atan Miss Evelyn yere atladı. *Kuruma*'nın cesedi karşısında, en sonunda karşısındakinin bir insan olduğu yönünde muğlak bir izlenime kapıldı.

Güzel Maske

Opera'da balo vardı. Koltukları kaldırılan salon çılgınlık, bağırışmalar ve müzikle yankılanan koca bir sahneye dönüşmüştü. Bomboş locaların altında, mavi ve yeşil ışıkların aydınlattığı kostümlü bir kalabalık bu karnavalda zevk peşinde koşturuyordu.

Marceline eski bir dostundan kendisini baloya götürmesini istemişti. Ama gelir gelmez onu –bile bile– hemen kaybetmiş, iyi huylu biri olan eski dost da Marceline'in kendisini bırakıp gitmesine hiç mi hiç içermemişti.

Böylece, genç kadın bu hareketli kalabalığın ortasında henüz erken bir saatte yalnız başına kalmıştı, artık macera peşinde koşabilirdi. Yarım maskesi, büyükçe ve ince yapılı ağzını açıkta bırakıyordu. Üzerinde gülkurusu bir İtalyan XV. Louis kostümü vardı; uzun ve bol eteği genç kadının yürüyüşüne bir hafiflik katıyor, onu adeta kanatlandırıyordu. Venedik kızılı saçlarının üstünde gümüş sırmalı, siyah bir üçkenarlı şapka vardı. Kostümünü özenle hazırlamıştı, zaten erkeklerin bakışları da boşu boşuna çaba harcamadığını göstermişti kendisine.

Yapmacık bir kayıtsızlıkla koridorda geziniyor, ama gözlerindeki keskin parıltı bu kayıtsızlığı yalanlıyordu. Yarım maskesinin ardında titreyen iki kıvılcım gibiydi gözleri. Yanına bir silahşor yaklaştı. Kostümünün şatafatı, sözlerindeki kendini beğenmişliğin yanında mütevazı kalırdı. Sonra rengârenk kostümüyle bir soyтары gelip kaba saba şakalar yaptı.

İnce ruhlu biriyle karşılaşmayı düşlemiş olan genç kadın nazik ve ölçülü eski dostunu terk etmiş olduğuna neredeyse üzölmeye başladı. Biraz dinlenmek için bir loca aradı, locanın kapısını açtı, içerisi boş görünüyordu, karanlık ve serindi.

Tam içeri girdiği sırada köşeye saklanmış olan birisi ayağa kalkıp, "Yalnızlığırma hoş geldiniz madam" dedi.

Marceline hafifçe ürperdi ama bu sözler tok ve okşayıcı bir ses tonuyla söylenmişti. Karşısına beklenmedik şekilde çıkan bu adamı incelemeye koyuldu.

Uzun denecek boydaydı, genç olduğu belliydi ve dimdik duruyordu. Smokininin devrik yakasında bir nişan parlıyordu. Ama maskesi, genç kadını neredeyse dehşete düşürecekti: Maskesindeki ifade o kadar sade ve insaniydi ki adeta canlı bir yüze benziyordu. Yüzyıllar evveli tiyatrocularının “keder”i oynamak için kullandıkları antika bir Japon maskesiydi bu muhtemelen. Eski bir fildişinin soluk sıcaklığı yayılıyordu maskeden. Dudakları hafifçe ezik, burnu neredeyse dar, yanında iki çukuru bulunan kaşları çok uzun ve çok ince olan bu maskeyi takıp bitmek bilmez, korkunç acılar çeken birini oynamak mümkündü.

“Beni korkuttunuz” dedi genç kadın. “Locada kimse yok sanıyordum.”

“Burada yalnız kalmak istemeniz şaşırtıcı, hem de üstünüzde böyle bir kostüm varken. Müsaade ederseniz en azından birkaç dakika bunun tadını çıkarayım.”

Gelip genç kadının yanına oturdu. Hoşsohbet biriydi, üstelik az önce maruz kaldığı lakırdılardan sonra bu sohbet Marceline’e iyi gelmişti. Ama genç kadın, bu gönül okşayıcı nezaketin ardında ihtiyatlılık, hatta soğukluk sezdi. Delikanlının cazibesine kapılınca, uzun uzadıya hazırlandığı macerayı bu locada bulmuş olduğunu sandı. Haliyle, baştan çıkarma stratejisini uygulamaya karar verdi. Bakışlarına yumuşak bir ateş, tavırlarına kararında bir yumuşama geldi.

Marceline’in cesaretlendirmesiyle, birkaç kısa tereddüdün ardından adam onu akşam yemeğine davet etti.

Gecenin o saatinde kendilerini restorana götüren arabada, güçlü koluyla Marceline’e sıkıca sarıldı, yol boyunca tek kelime etmedi. Bu sessizlik genç kadında nedenini bilemediği bir kaygıya yol açtı.

Restoranda oturdukları bölmenin canlı ışığı Marceline’in rahat-sızlığını giderdi, delikanlının da neşesini tekrar bulmasını sağladı.

Delikanlı, kadehleri doldurduktan sonra kendisinininkini kaldırıp, “Her şeyden önce gizeme, hem yüzlerin hem de kalplerin gizemine içelim” dedi.

Marceline içkisini içti ve delikanlının altın renkli sıvıyı acı dolu, sert yüzünün yarı açık dudakları arasına damla damla dökerek içmesini gülerek seyretti.

“Tuhaf bir maskeniz var.”

“Öyle, değil mi!”

Delikanlı bunun üzerine öyle bir kahkaha attı ki genç kadın ürpermeden edemedi.

Sonra devam etti:

“Şimdi de buna emek vermiş, adı sanı bilinmeyen o muhteşem zanaatkâra içelim.”

Ama birden, maskenin tüyler ürpertici tebessümü Marceline’e dayanılmaz geldi. Oturdıkları bölmede baş başa kalmalarının etki-
siyle adamın çektiği acıda çok zalimce bir şey olduğunu düşündü.

“Çıkarın şunu, korkutuyor beni” diye rica etti.

“Sebep? Gizeme içmiştik ya az önce, bu gece onun gecesi” diye karşılık verdi delikanlı ama sesi değişmişti.

“Dayanamıyorum artık, o zaman önce ben maskemi çıkarayım.”

Basit bir hareketle maskesini çıkardı, gümüş kenarlı üçgen şap-
kasının altında ortaya çıkan bu yüzde cesaret okunuyordu. Tale-
binin karşılıksız kaldığını görünce kızmış gibi, “Madem dediğimi
yapmıyorsunuz maskenizi zorla çıkaracağım” dedi.

Ellerini maskeye doğru uzattı, ama delikanlı ellerinin yüzüne
yaklaşmasına aniden engel oldu. Marceline’e doğru eğildi. Mar-
celine dudaklarında buz gibi bir öpücük hissetti, sonra delikanlı
çıldırılmışçasına dışarı fırladı.

O gün geç saatlerde bulvarlarda olanlar bir delikanlının amaç-
sızca dolaştığına şahit oldular: Dudaksız bir ağız, delikleri olmayan
bir burun, kaşsız bir alından ibaret yüzü yara izleri ve dikişlerle
kaplı olan bu delikanlının eğri büğrü parmaklarının arasında, zo-
raki tebessümünde bütün insanlığın kederini taşıyan eski bir Japon
maskesi vardı.

Hawaii İtirafıları

Kadının boğazı dağlanmış gibi yanıyordu. Kocasından biraz daha ılık su istedi. Bitap düşmüş bu sesi duyunca Allan ürperdi.

Kadın ardına kadar açık, büyük pencerenin yanına uzanmıştı. Itırlı ve mutlu bir toprağın beslediği reçinelerin kokularıyla yüklü esintiler bungalovu dolduruyordu. Devasa od ağaçlarının baharatlı güzel kokularını, muz ağaçlarından yükselen kokuları ve denizin vahşi aromasını getiriyorlardı. Güneş adanın üstünde kendini göstereli çok olmamıştı. Güçlü bir güneş ışığının, altın bir engerek gibi üzerinde koşuşturduğu dalgaların şiddetli mavisini, pembe bir köpük yumuşatıyordu.

“Dinleyin” dedi genç kadın.

Çok yakından yahut çok uzaktan gelen –tam bilemiyorlardı– antika enstrümanlarla genç seslerin, birbirinden zar zor ayrılabilen akorları işitiliyordu.

“Hawaii gitarları, Edith” diye karşılık verdi Allan. “Rahatsız mı oldunuz? Uşağı göndereyim, kovalasın.”

“Hayır, lütfen, bırakın. Bana iyi geldi.”

Rica ederken gösterdiği gayretten halsiz düşünce başını hafifçe yana eğdi. Göğsünde kavuşturduğu kolları biraz gevşedi. Bedeninin alev alev yandığı, adeta bütün kemiklerinin kırılır gibi olduğu o amansız geceden sonra şafağın hafif parıltısının tadını çıkarıyordu şehvetle.

Bakışlarını yarı kapalı gözkapakları altından, mağrur palmyelerin nöbetçi dikkatiyle gözettiği, en nadir çiçeklerin boy verdiği devasa parkta gezdiriyordu. Daha ötedeki çeltik tarlalarında, yağız erkekler kanallarda iki büklüm çalışmaya koyulmuşlardı bile...

Ve genç kadının güçlkle atan kalbi daha da ağırdan atmaya başladı.

Bütün bunlar, muhteşem ağaçlar, çiçek bahçeleri; zenginlik, doğurganlık ve ışıkla dolup taşan topraklar Allan'ın mülküydü, Allan'ın eseri idi. Onun olmayan hiçbir şey yoktu, Büyük Okya-

nus'un dalgalarının tatlı, boğuk bir sesle üzerinde kırıldığı mercan rengi resifler bile onundu. Her şey onun gücünün ve iradesinin izini taşıyordu.

Edith o ıslıl ıslıl büyük pencereye dayanmış haldeyken, karşısındaki manzara yüzünden kaç kez muğlak bir dehşete kapılmıştı! Kocasının tek efendisi olduğu, gözleri ıslıl ıslıl parlayan barbar erkeklerin üzerinde iki büküm çalıştığı, çetin ama verimli toprakların orta yerinde ne kadar da yalnızdı!

Bungalov, Allan'ın katı yasalarını ve dilini tek başına elinde tuttuğu gizemli bir krallıkla çevriliydi sanki; kocası olmasa, o hiçbir şeydi.

Yavaşça, sessiz bir korkuyla kocasına baktı. Başını eğmiş, yanında oturuyordu. Edith sadece sert kır saçını, düz ve kavruk ensesini görüyordu. Ama ondaki her şey öyle bir kesinlikte ve öyle bir ilkel dengede idi ki yüzünü gördüğünü sandı: Kare bir alın, akbaba burnu, sert bir ağız, sivri bir çene.

Nasıl olmuştu da yüzü yırtıcı kuşlarınkine benzeyen bu adamı sevebilmişti? Nasıl olmuştu da bu vahşiye inanıp San Francisco'dan, adamın özel bir ilgi duyduğu Honolulu'daki plantasyona kadar gelmişti?

Daldığı bu düşüncelere devam edemedi: Sol böğründe bir yanma başlamıştı, tüm gövdesini sarmak üzereydi. Dudaklarının arasından bir inilti çıktı.

Allan başını kaldırdı, göz göze geldiler. Kadının gözleri, çektiği acıya rağmen sıcak bir gri renkteydi. Adaminkiler ise badem yeşiliydi, küçülmüş gözbebekleri delici bir şekilde parlıyordu.

"Sizin için ne yapabilirim, tatlım?" diye sordu kısık sesle.

"Doktor ne zaman gelir?"

"Şehir uzak, Çeng de daha şafak vakti çıktı yola."

Genç kadın bir an için kocasının gözlerinde tuhaf bir zafer parıltısı görür gibi oldu. Bu sert maskenin karşındayken sıklıkla kapıldığı korku ürpermesine neden oldu, zira bu sefer hissettiği korku yüksek ateşinden bile daha güçlü, daha etkiliydi.

Adam genç kadının bu iç sıkıntısını hissetmiş gibi, pürtüklü uzun parmaklarını Edith'in alnına götürüp onu okşadı. Edith ilk temasta kaskatı kesilse de sonrasında yavaşça sakinleşebildi. Korkuları yersizdi. Allan onu seviyordu. Şüphesiz zalimce seviyordu,

sakarca, ama şiddetli ve derin bir ateşle. Kocasının, arzularına her zaman karşılık verdiğini biliyordu, kendisine her sarılışında sevinçten titrerdi. O gece bile, sabırla ve şefkatle ilgi gösterip başında durmamış mıydı? Kendisine ait olduğuna göre ve tek bir açıkla-mayla onun hayatını mahvedebilecek olan kendisiyken, ondan neden korkacaktı ki?

Genç bedenini gevşeten takatsizliği, Allan'a duyduğu iğrenmeyi azaltıp ruhunu dinginleştirdi. İçinde bir pişmanlık duydu, bu duygudan hemen kurtulsa da artık sevmediği o yüze daha hoşgörüy-le bakar oldu.

Birden yüzünü kocasınıninkine doğru çevirdi, bu hızlı hareketi beklemeyen adam hafif bir çığlık attı.

Kadın, adamın genelde sert olan yüz hatlarında az önce o kadar derin bir sıkıntı ve hüznü bir sevecenlik sezmişti ki ölümün orada, o geniş odada olduğundan ve kocasının ölümün ayak seslerini duyduğundan dehşetle emin oldu.

Genç kadının anladığını görünce bakışlarını kaçırdı Allan.

Bronz kadar güzel insan tenleri uzaklarda güneşin sert ışığı altında parlıyordu. Esinti en zengin, en baş döndüren kokuları taşıyordu, Büyük Okyanus kızgın bir gök yakut olup çıkmıştı.

O ölümcül ana kadar Edith daha berbat bir yalnızlık çekmemişti. Her şeye rağmen, kendisine yakın olan tek erkeğe sarılma ihtiyacı hissetti. Ama bu yüce birleşmenin sevgi dolu olması ve kendisini rahatlatabilmesi için Allan'a her şeyi söylemesi gerekiyordu:

"Allan" diye mırıldandı, sesi hırıltılı çıkıyordu, "Çok önemli bir sırrımı affınızı dilemeden mezara götürmek istemiyorum."

Durdu, tekrar nefeslenince devam etti:

"Size sadık kalmadım... Üç gün önce denize açılan büyük bir İngiliz savaş gemisi vardı ya... Gemideki... bir teğmenle..."

Takati kalmayınca sustu. Allan ona baktı, yüzü solgundu, sakın bir sesle, "Ben de sizden af diliyorum Edith," dedi, "Her şeyden haberim vardı. Bu yüzden, dün yerlilerin zehirinden kattım içkinize."

Uykusuz Bir Gece

Kadın delikanlıya sokulmuş ve hafifçe bükülmüş halde uyuyordu. Açık saçlarıyla başı, kolunun üzerindeydi. Zarif, nemli ensesini omzunun hemen aşağısına dayamıştı. Yaz gecesinin ıtırları, şarkıları ve güzel kokulu otları kösnül bir potada harmanlandığı köye bakan pencere ardına kadar açıldı.

Delikanlı tatlı huzurunun tadını daha iyi çıkarmak için gözlerini yumdu: Tarlalarda serin, tatlı bir rüzgâr esiyor olmalıydı; yakındaki ırmak mehtabın pul pul altın yansımalarını taşıyordu; dünya yollardaki at arabalarının çıkardığı ahenkli seslerle, cırcırböceklerinin ötüşleriyle ve özellikle gecenin karanlık enginlere akıttığı hiç kesilmeyen hışırtılarla yankılanıyordu.

Bunları aklından geçirdikten sonra odaya dolan akışkan ve derin hayatı tutkuyla içine çekmek için dudaklarını araladı, göğsünü şişirdi: İçi daha çok mutlulukla doldu.

Bu, ona, kolunun üstündeki hafif başı hatırlattı ve hayallere daldığı için unuttuğu, yanında uyuyan genç kadına duyduğu sevgi arttı. Yüz hatlarını görmeye çalıştı ama yüzüne saç filei şeklinde bir gölge düşmüş, güzelliğine bir esrarın ihtişamını vermişti.

Kadın kımıldamadan yatıyordu. Belli belirsiz soluk alıp verişinin, saçlarından yükselen hafif kokunun, çıplak bedeninin net hatlarının gecenin uyumuna ve şekillerine uygun düştüğünü, hatta gecenin daha rafine ve canlı bir özü olduğunu düşündü. İçinin aşkla dolduğunu hissetti, kadının karanlıkta solgun görünen alına eğilip bir öpücük kondurdu.

Ama bu hareketi biraz rahatını kaçırdı ve başını yastığa tekrar koyduğunda az önce yaşadığı fiziki mutluluğa denk gelen konumu bir daha bulamadı. Üstelik kolunun üzerindeki başın o tatlı ağırlığı o konumu aramasını güçleştiriyordu.

Öte yandan kadının bu hafif rahatsızlık sayesinde bebek gibi uyuduğu aklına gelince şefkatle gülümsedi.

Yuvarlak omzu, dolgun ve narin kolu okşayıp içinde yeniden

sakin bir kösnüllüğün doğmasını umarken, duyduğu bir rahatsızlık saf mutluluğuna gölge düşürdü: Kolu hareketsiz kaldığından ensesi ağrımişti. Kolunu çekmeye çalıştı, ama kadının başı bu sefer ağır geldi. Anlamıştı, biraz daha uğraşırsa kadını uyandıracaktı. Bir anlığına canı sıkıldı, dudaklarını büker gibi oldu ama bu o kadar hafif bir can sıkıntısıydı ki orali olmadı, tekrar tatlı düşlerine dönmek istedi.

Gelgelelim bir kez ensesindeki rahatsızlığının farkına vardığı için bir daha huzur bulamadı. Bulduysa da, aklını bundan bir türlü alamadı, öyle ki neşeleneceği yerde, inatçı bir asabiyet içini titretmeye başladı. Boştaki eliyle çarşafı buruşturuyor, başını sürekli oynatıyor, ama öfkesini dindirecek bir yer bulamıyordu.

İğne batma hissi uyuşan koluna iyice yayılınca kolunu bir kez daha kurtarmaya çalıştı ama ne çare. Birden tatsız bir bitkinlik hissetti. Bütün keyfi kaçtı, içine kederli bir sıkıntı çörekledi.

Genç kadınla olan ilişkisinde ummuş olduğu büyülenmenin artık bozulmaya yüz tuttuğunu düşündü. Kadının aşırı ihtiyatlı davranışlarını ve aşırı taleplerini hatırladı; bunlar, kadının onun zevklerini ve yükümlülüklerini dikkate almadığını gösteriyordu.

Neşe duymadan daldığı bu düşüncelerden sıkılınca uyumaya karar verdi, ama uykusu gelmek bilmiyor, taşıdığı yük gittikçe ağırlaşıyor, duyduğu acı her dakika artıyordu.

Vakit geçiyor, delikanlının gözleri uykusuzluktan yanıyordu. Dirseği o denli katılaşmış, o denli acı içindeydi ki bir daha eskisi gibi hareket ettiremeyeceğini sandı. Tan vakti delik deşik bir yol boyunca ağır ağır ilerleyen, yükünü almış araçlar gibi, muğlak, tatsız tuzsuz düşünceler elinde olmadan zihninde geziniyordu: Zevk dediğin beyhude şeydi, tadını alır almaz tadı bozuluverirdi. Münasebetsiz neşeleri ve yüzeysel hüznleriyle kadınlar bakışlarıyla verdikleri sözleri asla tutmazlardı. Verdikleri cinsel zevk de geçiciydi. Şayet bunun ısrarla peşinden gidilirse, ahlaksızlık ve ölüm tadı kalırdı geriye.

Kolu dayanılmaz bir acı içinde olduğundan bütün bu düşünceleri ateşli ve net tek bir saplantıda dile getirdi:

“Demek bu kadın hiç uyanmayacak!”

Öte yandan gölgenin rengi değişiyor, süt ve sedef tonlarına dönüyordu. Şafak sökmek üzereydi. Bunu odadaki esintinin iyice

serinlemesinden anladı. Sert bir hareketle kadının üstünü örttü, ama bu hareketinde şefkatten eser yoktu, daha ziyade otomatik olarak bir görevi yerine getirircesine yapılmış bir hareketti bu.

Delikanlı kolunun kendinden ayrılmakta olduğunu, bağımsız bir hayat yaşamaya başladığını ve ona sadece çektiği acıyla bağlı olduğunu hissetti.

Kadınsa hâlâ uyuyordu.

Uykusuz geçen saatlerin yanıltıcı etkisiyle genç kadın gözüne korkunç bir yük gibi göründü. Ne pahasına olursa olsun gün doğunca ondan kurtulmalıydı. Kadının nefes alıp verişine kulak kabarttı, bunun düzenli olması onu öfkeden daha da kudurttu: Duyduğu bu öfkede acı çektirme ve zulmetme arzusu seziliyordu.

Yavaş yavaş pembe bir buğu kapladı pencere camlarını ve güneşin altın rengi ilk ışıkları yastığa düştü. Genç kadın yavaşça dudaklarını araladı, gözlerini kırıştırdı ve hoşnut bir sesle, "Ooo, Ne güzel uyumuşum" dedi.

Sevgilisinin bakışlarında kendisine duyduğu nefreti göremedi.

İmparatorun Berberi

Ze-Kiang büyük bir imparatordu. Bütün Çin'e hükmediyordu.

Armoniler, parfümler, hem ıslıl ıslıl hem de loş tapınaklar, kadınların baygın bakışlı gözleri; zenginiyle, sefiliyle, okur yazarıyla bütün tebaası, ışıktaki olsun gölgede olsun efendilerine övgüler düzerlerdi. Her gün, âlemlerden sorumlu şef onun için üç yüz yeni yemeği masasından eksik etmez; narin müzisyenler onun yüce kulağının hiç duymadığı şarkılar yazar; gözdeleri arzusunun gizli kitaplarından tükenmez kösnüllükleri çalışırlardı.

Ama Ze-Kiang çocukluğundan beri bilirdi bu zevkleri. Sıkılmıştı artık bunlardan. Umulmadık melodiler bile kulağına vızıltı gibi geliyor, en çok emek harcanan yemeklerin tadını yavan buluyordu. Aşına olduğu ejderhaların mor ağızlarıyla alevlere verdiği altın yatağı aklına gelince de, bu yatak büyük zevklerden azade bir yorulma yeri gibi görünüyordu gözüne.

Çok büyük savaşlara katıldı. Surları yıkıp şehirleri yağmaladı. Devasa çiçekler gibi yükseldi alevler bu şehirlerden, ama yine de sıkıntısını giderecek kadar güçlü değillerdi.

Bilgelerin kitaplarını okuttu, bunlarda bol bol nasihat buldu ama neredeyse hiç eğlence bulamadı.

Gözünün önünden ölüm görüntüleri geçiyordu. İmparator yavaş yavaş ölümü arzulamaya başlamıştı, ama bizzat tadacak cesareti yoktu.

• • •

Her sabah güneş yasak şehrin kalkık çatılarına yandan vurup çatıların altın tozlarını kaldırarak sokaklarda uçuşturduğu sırada, haremağalarıyla mabeyinciler yüce odaya imparatorun berberi Lang-Fu'yu alırlardı. Yumuşak ve soluk bakışlı, yaşlı bir adamdı. Hareketlerinde özenli bir ihtiyat vardı. Alnını neredeyse yere değinceye kadar eğer, örülü kır saçları Ze-Kiang'ın ayaklarına

değerdi. Sonra kutsanmış tıraş bıçaklarını tutan yamağına doğru döner ve imparatorndan yüce yüzüne değecek bıçağı seçmesini rica ederdi.

Bıçakların içinde sapları kızıl amberden, köpük gibi sedeften, tirşe bir dalga gibi koyu yeşimtaşından olanlar vardı; yine sapları turkuvaz tozuyla, parlak bir pas rengi yakutla kaplı veya altın işlemeli olanlar vardı. Ama bir de siyah tahta saplı bir tıraş bıçağı vardı. Değerli tıraş bıçakları muhteşem oyuncaklar gibi görünse de bu sonuncu, tehditkâr ve güzel bir silah gibi gururlu görünüyordu.

İmparatorun bezgin gözleri hiç dikkat etmemişti bu yalın tıraş bıçağına. Hayatın bir saray köpeğı gibi dalkavuk ve hakir görüldüğü bir gün bu usturayı seçti ve usturanın sert, atılğan bıçağı yüzüne değer değmez, aslında berberin küçük bir hareketle kendisini sefil hayatından kurtarabileceğini fark etti.

Mabeyincileri, haremağalarını, yardımcılarını kapı dışarı edip berberle baş başa kalınca ona, “Berber, ölmeye karar verdim; beni öldürmen için de seni seçtim” dedi.

Lang-Fu diz çöktü. İmparator bir emirden daha kuvvetli bir kayıtsızlıkla sözünü sürdürdü: “Dolunaydan evvel, dilediğin bir gün, bana haber vermeden gırtlığımı keseceksin.”

İhtiyar berber tepeden tırnağa tir tir titriyordu. İtiraz etmek üzere ağzını açacaktı, ama imparatorun amansız bakışları karşısında alnını yere yapıştırıp, “Göğün oğlunun arzusu yerine getirilecek” diye mırıldandı.

Sonra ışıқта parlayan usturasının bıçağını yavaşça sildi, geri geri gidip odadan çıktı.

Ze-Kiang’ın içini huzur dolu bir memnuniyet kaplamaya başladı. Her yerde itaat edilmeye o denli alışmıştı ki kadim hizmetkârının bu emri sadakatle yerine getireceğinden hiç şüphe etmiyordu. İmparatorun kaderi o andan itibaren saatler kitabına yazılmıştı. Birden güneş daha parlak göründü gözüne ve odasında dağınık halde bulunan altın ve değerli taşlarla oynadığı ilahi oyunlarına aşkla yeniden koyuldu. Ve o hoş gün bitiverdi.

Ertesi gün, Lang-Fu, her zamanki gibi, imparatoru tıraş etmek üzere huzuruna çıktı. Ze-Kiang berberin görevini hemen yerine getirmeyeceğine emindi. Yine de ihtiyarın elinin hareketlerini, belli etmemeye gayret ederek kaygıyla izledi. Bir hafta boyunca,

imparator için ölüm anlamına gelen bu tıraş töreni huzur içinde her gün yenilendi.

...

Ama günler birbirini kovaladıkça imparator kendisini gözetleyen ölüm soluğunun her sabah gittikçe daha da soğuduğunu hissetti. İhtiyarın yüzünden kendi kaderini okumaya çalıştı. Ama yüz hatları ifadesiz, gözbebekleri boştu.

Ve her şey imparator için çok değerli, insanlar dost, kadınların tebessümleri acı verici olup çıktı.

Büyük bir şefkat duygusu tüm benliğini kaplıyor ve bazen bitkin bir halde iç çektiğini fark ediveriyordu. Gölgenin yavaş yavaş ışığı kovalamasını izlemekten ve şehrini, ayın üzerine göz yaşlarını döktüğü derin ve akisli bir uçuruma çevirmesinden hazzetmez olmuştu artık. Tarif edilemez bir tatlılıkla dolu saatler çok güzel meyveler gibi buram buram kokuyordu.

Ama her gün şafak parlak renkli ejderhaların buz gibi gözlerini belli belirsiz parlatmaya başlar başlamaz, açgözlü bir elin göğsüne konduğunu hissediyordu. Hemen yanı başında uyuyan kadını uyardırıyordu, ama o da imparatorun hissettiği kaygıyı gidermeyi pek başaramıyordu. Kulağı eşikte, sıkışmış göğsüyle, berberin gelişini beklemeye koyuluyordu.

Bir sabah Lang-Fu, usturayla kesmek istiyormuşçasına Ze-Kiang'ın gırtlığına hafifçe bastırdı. Kaskatı kesilen imparator ne-redeyse, "Dur!" diye bağıracaktı.

Ustura, bu arada, yüzünde hızla ve hafifçe kayarak yoluna devam etmişti bile.

Ama o an hissettikleri peşini bir daha hiç bırakmadı Ze-Kiang'ın. Berber örülü saçlarını yerde sürüye sürüye huzurdan çıktığında imparator derin bir nefes aldı. Hayat ona bir marş kadar ateşli, lotus çiçekleriyle kaplı bir gölün üzerinde esen rüzgârın iniltisi kadar hoş geldi. Kibirle nefes aldı, bir zaferden sonra kendini hissedebileceğinden daha çok muzaffer hissetti: Artık ölmek istemiyordu.

Bunun üzerine, şahsını, verdiği emri iptal ettirmek gibi bir utanca maruz bırakmamak için sadık berberi Lang-Fu'nun kafasını kestirdi.

Bir Briç Partisi

Milyoner amcasının dolarları Harry Brinder'a birçok hayalini gerçekleştirme imkânı veriyordu. Ama bunlardan sağduyuyla istifade etmesini bilirdi çünkü onun kasları, bütün kötülüklerin anası olduğu bilinen düşünceye hükmederdi.

Bir yatı, kocaman ve gürültülü bir otomobili, bir de uçağı vardı. Bunların dışında dört de arkadaşı vardı: Fred Morton, James Irwing, Rudge Williams ve Georges Dunbar. Hayat ona güzel bir oyun gibi geliyor, arkadaşlarının yanında bu oyunu çok güzel oynuyordu.

Bir kış günü onlara sürpriz yaptı.

"Haydi kalkın, Rocky Mountains'da boz ayı avlamaya gidiyoruz. Amcam bana bir av partisi ayarladı: Uçsuz bucaksız ormanlar, tehlikeli av hayvanları, banyolu bir av köşkü. İhtiyar delikanlı yaşamasını biliyor."

Fred, James, Rudge ve Georges hep bir ağızdan, "Gidip yeni av tüfeği alalım" dediler.

Başarısız bir süre avından dönüyorlardı.

Sert rüzgâr yüzlerini tırmalıyor ve kara çamların arasından, bir org borusunun içinden geçer gibi gürleyip esiyordu. Botları karda ağırlaşmıştı. Renksiz bir gökyüzünde kargalar gakiyordu.

Yüzlerinin ve omuzlarının şekline, saçlarının ve bakışlarının rengine bakıldığında yaratıcılıktan yoksun aynı tarziden giyinmiş gibi görünen bu gençler arasında sinir sistemi denilebilecek bir şeye sahip tek kişi James Irwing'di. Ötekiler kısa pipolarını tıttırırken o, "Lanet olsun böyle ava, Harry. Amcan bizimle dalga geçmiş" dedi.

Bunun üzerine Brinder "Yapma canım! İhtiyar neden böyle bir şey yapsın ki?" diye umursamazca karşı çıktı.

"Boz ayıların mirasçısını yemesini istemiyor da ondan."

Sağlam cüssesi ve saf ruhuyla Brinder her şeye meydan okuyabileceğini söyleyerek hava atmaya bayılırdı. Bu zaafını bilen James'e, "İhtiyar iyi bilir, ne ayıdan ne insandan ne de başka bir şeyden korkarım" diye hızla cevap yetiştirdi.

Irwing arkadaşlarının da onayladığı gibi, hiç o lanet olası gün olduğu kadar aksi olmamıştı. “Palavracı, ben sizi korkutmasını bilirim” gibi bir şeyler geveledi, ama Harry bunu duymadı, haliyle gidip Irwing’e sataşmadı.

Av köşküne vardıklarında, gece, ağaçların siluetlerini birbirleriyle harmanlamaya ve yerdeki kara çamurumsu bir renk vermeye başlamıştı.

Av köşkü tek odadan oluşuyordu, ama büyüktü ve yankı yapıyordu. Duvara dayalı sedirlerin üstüne kaba kürkler örtülmüştü. Tüfeklerini sedirlerinin üstündeki duvara astılar. Salonun ortasındaki masanın üstünde konserve kutuları vardı.

Brinder bir düğmeye basınca ışık, tavandaki kaymaktaşı küreden pembe bir ateş topu gibi ortalığa yayıldı.

“Well” diye bağırdı Fred Morton, “çölün ortasında elektrik!”

James Irwing yarım ağızla gülümsedi ve neşeyle hep birlikte akşam yemeğine giriştiler. Yemek bitince Harry bir köşede duran oyun masasını ortaya çekti, esnedi ve “Yorgunluktan düşüp bayılacağım ben. Briç oynamak isterseniz iskambil kâğıtlarını çıkarıp oynayın, purolar da orada. Ben uyuyorum” dedi.

Çok kötü briç oynadığından, ısrar etmediler, o da sedirine uzanıp üstünü örttü.

Fred, James, Rudge ve Georges purolarını yakıp iskambil kartlarına uzandılar. Genelde, oyunun inceliklerini ve risklerini seven James Irwing kazanırdı. Ama o akşam tuhaf bir düşünce belli ki zihnini meşgul ediyordu. Kocaman odayı gözden geçiriyor, sanki kendisini yönlendirecek gizli bir işaret arıyordu.

Bir saat geçti. Karanlık ve sessizlik av köşküne çökmeye başlamıştı. Masaya eğilmiş gençlerin yüzlerindeki gerginlik, yorgunluktan azalmaya yüz tutmuştu. Irwing de tuhaf araştırmalarından vazgeçmiş görünüyordu. Ama hafif bir horlama sesi birden yüzünü canlandırdı. Önce Brinder’ın uyuduğu sedire, ardından tavan lambasına baktı.

Irwing hafifçe gülümseyerek oyununu oynadı ve arkadaşlarına kendisine yaklaşmalarını işaret etti.

“Harry’ye güzel bir oyun oynayalım mı?” diye sordu birden.

Liseliler gibi heyecanlanan arkadaşları bu teklife evet dedi.

“Tamam o zaman. Şimdi beni izleyin ve dediklerimi yapın.”

Irwing sessizce, Brinder'in yattığı yere gidip bir bıçakla Brinder'in yakınındaki elektrik düğmesinden avizeye giden kabloyu kesti.

Ortalık hemen karanlığa gömüldü.

Irwing masadaki yerine dönüp, "Oynuyormuş gibi yapın ve yüksek sesle konuşun" dedi.

Sonra kendisi yüksek sesle, "İki karo" dedi.

Rudge pek de anlamadan, "İki kör" dedi boru gibi bir sesle.

Brinder'in hafifçe kımıldadığını duydular.

"Kontr" diye haykırdı Georges Dunbar.

"Surkontr" diye cıyak cıyak bağırdı Fred.

Uyuyan arkadaşının her hareketini gözetleyen James Irwing, "Uyandı, şimdi normal sesle konuşalım" dedi ve ekledi: "Surkontr mu dediniz Fred. Bence yanılıyorsunuz."

"Mümkündür" dedi Morton, Irwing'in aklından geçenleri tahmin etmişti.

"Göreceğiz."

O sırada bir ses duydular: Hâlâ cansız, hâlâ uykulu bu ses Brinder'in sesiydi: "Kafayı mı yediniz, dostlar?"

James'in fısıldayarak ikaz etmesi üzerine oyunculardan ses çıkmadı. Sadece Irwing sakince, "Rudge, bu empasi başarmış olmanız, gerçekten büyük şans" dedi.

Harry Brinder yatağından gelen hafif bir gıcırтынın işaret ettiği üzere, yarı doğrulmuştu. "By Jove! Bu zifiri karanlıkta garip bir oyun oynuyorsunuz" dedi gülerek.

James Irwing sakın sakın ve ona doğru dönmeden, "Bizi rahat bırak Harry. Bu el ciddi. Surkontr attılar" dedi.

Georges Dunbar daha da ileri gitti: "Bu en azından 100 dolarlık bir oyun."

"Bu eli kaybedeceğiz korkarım" dedi Morton.

Birkaç saniyelik bir sessizlik oldu. Brinder'in bu sefer sorduğu soruda kendisinin de fark etmediği, belli belirsiz bir kaygı vardı:

"Dalga mı geçiyorsunuz?"

Sorusuna yanıt alamadı ama Irwing zafer kazanmış gibi, "Şimdiden bir löve kaybettiniz Rudge!" dedi.

Harry tekrar güldü, ama bu seferki biraz zorlamaydı.

"Haydi ama, şaka yapıyorsunuz, değil mi? Hiçbir şey görmüyorsunuz ki!"

Georges sakince, "Üç löve..." dedi.

Brinder arkadaşlarının o güne kadar duymadığı tiz bir sesle bağırdı:

"Lanet olası manyaklar! Ne halt yediğinizi söyleyin!"

"Dinleyin Harry" dedi Irwing, "Ya tekrar uyuyun ya da gelip oyunu izleyin, ama Tanrı aşkına şakalarınızla canımızı sıkmayın."

Sonra, ses tonunu değiştirmeden deklare etti:

"Trefl."

"Offf, sıkıldım ama" diye öfkeyle haykırdı Brinder, "Işığı yakıyorum."

Eli duvara değdi, düğmeye bastı ama salon hâlâ kapkaranlıktı. Öte yandan kâğıt oynayanlar hep bir ağızdan, "Aptal mısınız Harry, ışığı söndürmek nereden çıktı?" dedi.

Kocaman salonda iç daralmasıyla yüklü bir ıslık sesi duyuldu.

"Yani, yoksa..." diye dehşetle geveledi Brinder.

"Ne hayaller görüyorsunuz Harry?" dedi Irwing. "Işığı yakar mısınız?"

Harry kendiliğinden elektrik düğmesine uzanıp düğmeye tekrar bastı.

"Oh be" dedi, oyuna kendini iyice kaptırmış olan Fred Morton, "Salon aydınlandı yine. Devam edelim."

"Ama ben hâlâ bir şey göremiyorum" diye yakındı Brinder.

"Amma da uzattınız şakanızı" diye bağırdı Irwing, rahatsız olmuş gibi yaparak. "Sizi hiç bu kadar dayanılmaz görmemiştim, ayrıca..."

Muğlak bir kaygıya kapıldığından sözünü tamamlamadı zira Harry'nin elinin hızlı hızlı duvara değdiğini duymuştu, ardından da kulağına metalik bir ses gelmişti. Ne yapıyordu acaba? James birden anladı, hamlede bulunmak istedi ama iş işten geçmişti.

"Şimdi anlarım gerçekten kör olup olmadığımı" diye haykırdı Brinder çıldırmışçasına.

Aynı anda, zifiri karanlıkta mor bir parıltı görüldü ve yüksek tavandan patlama sesinin yankısı duyuldu. Buna acı dolu bir inilti eşlik etti, Irwing sıcak ve vıcık bir sıvının yüzüne fışkırdığını hissetti.

"Fred... Siz mi..." diye bağırdı Irwing.

"Hayır... Galiba Rudge vuruldu."

Rudge'ın bitkin bir sesle cevap verdiğini işittiler: “Evet... Kar-nımdan...”

Yaralıya doğru eğildiler ama zifiri karanlıkta her hareketleri boşunaydı. Aniden neşeli bir mırıldanma duyunca ürperdiler.

Harry'di konuşan. Kurşunun parıltısını görmüştü, kör değildi; bu bağırtilar, inilti-ler umurunda olur muydu artık? Sonsuz bir güvenlik duygusu o korkunç iç daralmasının yerini alivermişti. Sonsuz bir mutlulukla söylenip duruyordu: “Allah iyiliğinizi versin, amma da korkuttunuz beni.”

Dört Hikâye

Ölümden Beter

Opal taşı gibi gözleriyle insanları gözetleyen ölüm meleği, kral Süleyman'ın omzunun üzerinden bu bilge kralın yazdığı özlü sözleri okuyordu. Bilgenin yazdığı özlü sözlerdeki derin düşünceleri onaylarken birden öfkeden ürperdi. Zira Süleyman parşömene son olarak şunu yazmıştı:

“Kötü huylu bir kadın ölümden daha acıdır.”

Ağlayıcı kadınların feryat figanlarıyla huzur bulan ölüm meleği bu hakarete sessiz kalamazdı. Bunu yazan küstah elin Yehova tarafından yönlendirildiğinin farkında olmasaydı, onu ebedi ölüm katılığına ulaştırmasını bilirdi. Karanlık kanatlarını sessizce çırpıp O'na kadar yükseldi.

“Ey, Her Şeye Egemen RAB!” diye haykırdı, “Kulun Süleyman'ın saçma sapan laflarla itibarımı iki paralık etmesine nasıl müsaade edersin? Halbuki bilirsin, insanlar için ağzımdan çıkan bir soluktan daha korkunç bir şey yoktur.”

Yehova tarafından esinlendirilen her söz göklerin altında doğru olan tek söz olduğundan İsrail'in Tanrısı hoşgörüyü tebessüm edip şöyle buyurdu:

“Dinle, doymak bilmez yavrum. Seni fani yapıp sana bir eş bulacağım. Şayet otuz yıl ona tahammül edebilirsen, Süleyman'ın o sözünü sileceğim. Yok, af dilersen, bilgeliğim önünde eğileceksin.”

...

Aynı akşam Gilat'a çok yakışıklı bir delikanlının geldiği görüldü. Aysız gecelerden daha kara saçları, kuğuların tüylerinden daha ak boynuna düşüyordu. Gözleri opal taşı gibiydi, elleri alev alevdi sanki, yürüyüşü öyle hafifti ki uçuyor sanılırdı. Kılığından kıyafetinden, yüzüklerinden zenginlik akıyordu. Sınanmak için Daniel adıyla dünyaya gönderilen ölüm meleği idi bu.

Kısa süre içinde baş göz ediverdiler onu. Müstakbel karısını,

âdet olduğu üzere ancak düğün günü tanıyabildi. Onu görünce gözleri kamaştı: Uzun boylu, zarif ve aldırılmaz bir havası vardı. Küçük ağzı yakut gibi ışıltıyordu. Samimi bir rehavet uyuyordu saf alında, derin göz bebeklerinde. Bütün şehir onun tatlılığını kutluyordu.

Daniel ilk aylarda Yehova'ya karşı işinin kolay olduğunu düşündü. Evi mırna ve tarçın kokuyordu. Odaları çiçekler süslüyor, Yahudiye'nin güzel akşamlarında güneş karısına narin bir giysi giydireyor, Daniel de pek hoş ve neşeli bir sarhoşluğa kapılıyordu.

Ama kısa sürede hiçbir şey Myrrah'ı memnun etmez oldu. En muhteşem hediyeler, öteki kadınların aldıkları hediyelerin yanında değersiz görünmeye başladı gözüne. Kocasını pintilik ve zevksizlikle suçluyordu. Bu olağanüstü ağızdan kelimelerin en zalimleri çıkıyordu. Daniel'in okşamalarına bezginlikle karşılık veriyordu. Ve bir gün hislerini açıkça söyledi.

Daniel ona şefkat duyuyor, bir yandan da acı çekiyordu. Önce, sinsi bir su metanetine sızıp onu çatlatır gibi oldu. Sonra büyük bir kaygı ruhunu ele geçirdi.

"Ey kalbimin çiçeği! Neden öfke duyarsın bana?" diye sormaya başladı.

Ama karısı genelde hiç orali olmaz, küçümsemeyle tebessüm ederdi. Kimi kez de "İnce hatlı yüzünle, bukle bukle saçlarınla, köse çenenle kıza benziyorsun. Bir kızla yaşamak için evlenmedim ben" diye bağırırdı.

Bu sözler Daniel'in gururunu incitirdi.

Myrrah, karnında bebeklerinin hareket ettiğini, Yehova'nın evliliklerini en sonunda bir bebekle kutsadığını kocasına haber verince, Daniel çektiği acıların artık son bulacağını umdu. Ama tam da bu haberden sonra karısı tahammül edilmez oldu.

Daniel'in yaptığı her şey onu çileden çıkarıyordu. Gözyaşları, ciyak ciyak bağırmlar, hakaretlerle dolup taşıyordu evleri. Daniel ne yemek yemeye ne tebessüm etmeye ne de soluk almaya cesaret edebiliyordu. Ne zaman dışarı çıkacak olsa, Myrrah yüzü bir karış, feryat figan ederdi: "Beni burada tek başıma ölüme terk ediyorsun!"

Bunu duyunca korkudan titrerdi Daniel, zira kanatlı yas meleşinin ihtiyatsızlıkla söylenen dilekleri gerçekleştirmeye ne kadar hevesli olduğunu bilirdi.

Bebekleri doğdu, büyüdü, güzel ve gülbüz bir çocuk oldu. Ne ki Myrrah bu neşe kaynağını kurutmak için elinden geleni ardına koymadı. Çocuğu babasına karşı dolduruşa getiriyor, ona en zalim kelimeleri öğretiyordu, sonra da çocuğun masum dudaklarından dökülüyordu bunlar. Otoriteye baş eğmeye fazlasıyla alışmış olduğundan otoriter olamayan Daniel kadınların zarafetine ve kurnazlıklarına lanet ediyordu.

Myrrah çok çabuk ihtiyarladı. Soluk bir ize dönüşen dudakları yüzünden, burnu daha da yaklaşıyordu ağzına. Rengi atmış yanakları, kuru sesi, geçici bir güzelliğin perdelemiş olduğu bayağılığı ve huysuzluğu tüm çıplaklığıyla ortaya çıkarmıştı. Daniel'in, aşktan kör olan gözleri tekrar görmeye başladığı sırada karısı şeytani bir kıskançlığa kapıldı. Kocasından sürekli şüpheleniyor, onu sürekli itham ediyor, rezalet çıkarıp duruyordu. Daniel karısı olmadan evden çıkamaz olmuştu, eve çağırıldığı misafirleri de karısından gördükleri muameleden sonra bir daha oraya adım atmıyorlardı. Yine de Myrrah'ın hırçınlığı hiç geçmiyordu. Kocasının genç gösteren yüzünden ve akıl erdiremediği zekâsından ötürü ondan nefret ediyordu. Tüm bunlardan dolayı Daniel'i uyku tutmaz oldu, ama aynı zamanda uyuyamamaktan sevinç duymaya başladı; zira sadece uykusuz geçirdiği saatlerde kafasını dinleyebiliyordu. Ne ki bu saatlerde bile karısının soluk alıp verişini onu dehşete düşürüyordu, çünkü ısıklık çıkararak verdiği her soluk tehditlerle dolu gibi geliyordu kulağına.

Böylece Süleyman'ın özdeyişinin doğru olduğunu anladı.

"Kötü huylu bir kadın ölümünden daha acıdır."

Ve Yehova'dan af diledi.

Gelgelelim oğlu İlyas'a olan şefkati onu son bir dünyevi düşünceye sevk etti. Oğluna sırrını açarak imtihandan söz etti:

"Bu lanet olası yılların tesellisi sensin oğlum. Bu hayatta seni savunmasız bırakmak istemem. Sen büyük bir hekim olacaksın."

Çocuk hafifçe ürpererek, "Peki babacığım, nasıl hekim olacağım?" diye sordu.

"Büyü kitaplarına gömülüp dertlere derman bulmayacaksın. İnsanların şifacıdan çok kâhinlere zaafı vardır. Sana büyük bir hürmet duymaları için onlara ölüp ölmeyeceklerini söylemen yeter."

"Peki bunu nasıl yapacağım?" diye sordu İlyas.

“Birinin ölme vakti geldiğinde ben onun başucunda olurum. Yok, vadesi dolmamışsa, ayak ucunda. Beni senin dışında kimse göremez. Bu şekilde her dediğin çıkacak. Tanrı’ya emanet ol oğlum, bu söylediklerimi de unutma.”

Yahudiye kralının sarayını hüznün kaplamıştı. Çekilen ahlarla, yakınmalarla inliyordu saray. Kralın kızı, saçları örgülü Salome, sebebi bilinmeyen bir ateşten dolayı havale geçiriyordu. En meşhur şifacılar ne hastalığın nedenine ilişkin bir şey söyleyebiliyor ne de durumun vahameti hakkında bilgi verebiliyorlardı. Salome kralın tek çocuğuydu, umutsuzluk kralı yiyip bitiriyordu.

Bu arada sarayda prenses için dua eden rahiplerden biri, “Ey kralımız! Belirsizlik seni mahvediyor. Dinle beni. Gilat’ta İlyas adıyla maruf bir adam var. Gençtir kendisi ama şöhreti şimdiden almış yürümüştür. Dediklerine bakılırsa şimdiye kadar hiçbir hastanın akıbeti konusunda yanılmamış” dedi.

İlyas, kralın emri üzerine yaşadığı uzak şehirden geldiğinde, sarayın şifacıları ne yapacaklarını hâlâ bilmez haldeydi, prenses de ölüme pençeleşmeyi sürdürüyordu.

Kral, “Onu kurtarırsan onunla evlenebilirsin, yoksa onunla aynı anda ölürsün” dedi İlyas’a.

Genç kâhin babasının kendisine bahsettiği bu yeteneğe sahip olmaktan ilk kez o an pişmanlık duydu. Herkesten çok iyi biliyordu ki her şey Yehova’nın emriydi ve başucunda ölüm meleğinin beklediği bir hastayı hiçbir şey iyileştiremezdi. Bu nedenle prensesin odasına girerken tir tir titriyordu.

Hekimlerle diğerleri bir arada beklemekteydi. Ama bu kalabalığa rağmen can çekişen hastanın başında kılıcını sallayan meşum karartıyı gördü.

O zaman ölüm meleğinin oğlu kendi ölüm saatinin de geldiğini anladı. Tam bütün umudunu kesmişti ki aklına muhteşem bir fikir geldi.

“Herkes dışarı!” diye bağırdı.

Dediğini yaptılar. İlyas babasının karşısındaydı ve aralarındaki beden her an cesede dönüşebilirdi.

“Ey babacığım! Dikkat et, annem geliyor” diye bağırdı.

Ve birden gölge titredi, sallandı, eğilip büküldü, geri gele gele yatağın ayak ucuna vardı: Ölüm meleği korkmuştu.

Kralın kızı kurtulmuş, yüzünde tebessümle delikanlıya bakıyordu.

Sö-Lan-Hi'nin Öfkesi

Sö-Lan-Hi tembel tembel, Svetlanskaya'da bir grup Çinlinin art arda bata çıka ilerleyişini izliyordu. Vladivostok'un bu büyük caddesi aralık ayının sabah sisinde hâlâ uykudaydı ve amelelerin kelimelerden çok boğuk çığlıklardan oluşan gırtlaksı gevezelikleri onu uyandırmaya yetmiyordu. Yara bere içinde, çamurlu, pis yüzlerinde kaderlerine razı bir ifade okunan bu ameleler, lime lime olmuş kürkleri dalgalana dalgalana gara doğru gidiyorlardı. Biraz ötelerinde, kürklü üstlüğüne iyice gömülmüş, soğuk hava girmesin diye kollarının ucunu birbirine geçirmiş şefleri, müteşebbis Li-Yeng yürüyordu.

Sö-Lan-Hi, Li-Yeng'in iyi kabarmamış, dökümlü kumaşa benzeyen şişman yanaklarına, tepesinde parlayan keline, sıcak tutan pabuçlarına ve kendinden memnun haline bakınca onun çok mutlu olduğunu düşündü. Ayrıca bu denli zengin olabilmesi için ilahi bir gücün onu korumuş olması gerektiğini de düşündü, zira Vladivostok'ta hamal olarak iş bulma umuduyla Çin'den ayrıldıklarında aç bilaç iki sefil ameleydiler. Ne ki kendisi bir küfe almakla yetinmişti. Milletin yükünü evcil bir hayvan gibi ayağını sürte sürte bu küfeyle taşıırken, Li-Yeng hemen küçük bir hamal takımı kurup bunları sömürmeyi akıl etmişti. Bunlara iş buluyor, karşılığında da kazançlarından pay alıyordu. Bu paylar birikince takımını daha da genişletmiş, kendine pahalı giysiler almış, bir daha da elini işe sürmemiştir.

Kısa sürede yüzü şişmanlamış, yüzündeki o amelelere has sinirli kuruluk kaybolmuştu. Tombulluğun birçok Doğuluya bahşettiği hem kalender hem vahşi ifade onun yüzüne de gelmişti. Çinli cam tüccarları kendisine hürmeti eksik etmiyordu. Züğürtlük dönemindeki arkadaşları dediklerini yapar ve ondan korkar olmuşlardı, özellikle de Sö-Lan-Hi. Li-Yeng Pekin'de panayırın orta yerinde, bir seyyar yemek satıcısının tezgâhının önünde çömelerek ara sıra yedikleri yemeklerin anısına, en kolay ve yüksek kazançlı işleri hep önce Sö-Lan-Hi'ye vermişti.

Sıra halinde yürüyen yaklaşık otuz kişilik bu grup ağır ağır ilerliyordu. Sis solmaya yüz tutmuştu. Çinliler gara vardığında tek tük *izvostchik*¹ de, arabalarıyla yavaş yavaş gara yaklaşıyordu. Mühimmat yüklemek için onları bekleyen bir Çek subayı Çinlileri iki gruba ayırdı. Bir grup Sö-Lan-Hi'nin olduğu tarafa, diğeri de Li-Yeng'in olduğu tarafa gitti.

İşe koyuldular. Önce vagonları perona en yakın yollara getirmek gerekti. Hammallar ölçülü, ağır hareketlerle, takatsiz ve ölgünce önden vagonları çekiyor, arkalarından itiyordu. Yüzyıllardır var olagelen kölelerin bu görüntüsü karşısında insan piramitleri kimlerin inşa ettiğini, hayat boyu triremelerde kimlerin kürek çektiğini, Cennet Tapınağı ile Çin Seddi'ni kimlerin var ettiğini anlıyordu.

Daha sonra perondan vagona kadar sıra sıra dizildiler. Başlarını kaldırmadan, bir makine düzeninde çevik kollarıyla kasaları indirmeye koyuldular. Sürekli dalga halindeki bu canlı varlığı tek heceli tiz sesler ya da ince ve hafif sesle söylenen hüzün dolu şarkılar sarsıyordu durmadan...

Hıyar ve pirinçten oluşan öğle yemeklerini ayaküstü yalayıp yuttukları kısa moladan sonra üzerlerine bir halsizlik çöktü. Çaktırmadan, teker teker, yemek yedikleri yerden sıvışıp bir tahta yığınının ardında alelacele doldurdukları uzun pipolarından, neredeyse şehvet dolu, derin ve leziz nefesler çekmeye başladılar.

Kısa gün bitmek üzereydi. Sö-Lan-Hi tam yevmiyelerini vermek üzere adamlarını toplamaya gideceği sırada bir iniltiyle allak bullak oldu. Li-Yeng'i sesinden tanıdı, başının belada olduğunu anladı ve sesin geldiği yere doğru uzun elbisesinin, yoldaki engebelerin ve ihtiyar bacaklarının izin verdiği ölçüde seğirtti.

Vagonun yanında, bağırıp el kol hareketi yapan, hafif çakırkeyif bir grup Rus işçiyi gördü. Kızıl saçlı bir çam yarması öbürlerinden daha öfkeli görünüyordu; ayaklarının dibinde burnu kan içindeki Li-Yeng yatıyordu. Ameleler toplanmış, ihtiyar kadınlar gibi cıyakhıyor, ama az önce vagon meselesinden patlak veren bu kavgaya karışmıyor, birbirlerine sokuluyorlardı.

Çok sıradan bir vakaydı. Demiryolu raylarında başıboş bırakılmış katarlar yüzünden sürekli kavgı çıkardı, hatta Sö-Lan-Hi ben-

1 Arabacı.

zer durumlarda az dayak yememişti. Ama her gün aldığı darbeler, bir tür ilah gibi taptığı eski dostuna, velinimetine isabet edince iğrençleşiyorlardı. Onu ağzı burnu dağılmış halde kanyla kırmızıya boyadığı karların üzerinde, kirlenmiş güzel elbisesiyle utanç içinde yatarken görünce engin bir acı ve kudurmuşçasına bir öfke duydu. Dev gibi Rus'un üzerine atıldı. Gırtlğından küfürler yağmaya başladı. Rus ona baktı, ensesine bir şaplak indirdi. Çinli'nin sendelemesiyle sesini kesmesi bir oldu.

Sonra, Ruslar ıslık çalıp şarkı söyleyerek ganimetleriyle oradan uzaklaştılar.

Sö-Lan-Hi öfkeden ve heyecandan tir tir titriyordu. Yevmiyesini beklemeden çam yarması Rus'un ardından gitti. Kısa süre sonra arkadaşlarının yanından ayrılan Rus'u, hep üzerinde taşıdığı kısa sağlam bıçağının sapını hararetle eliyle okşayarak uzaktan takip etmeye başladı.

Rutubetli bir alacakaranlık, raylarla peronları kaplamaya başlamış, bu ıssız yer, o saatte daha da ıssızlaşmıştı. Trenler daha donuk görünüyordu. Solgun raylar bitip tükenmez bir hüzün gibi uzayıp gidiyor; lokomotiflerin nadiren duyulan düdükları yoğun ve gerçek bir umutsuzluğu dillendiriyordu...

Rus işçi, dar bir kestirmeden bayır aşağı inerek yoluna devam etti. Yolun sonunda büyük bir girintinin içinde bir vagon vardı. Vagona girdi. Anlaşılan, burası kaldığı yerdı: Bütün Sibiry'a'da kalacak yeri olmayan evsizlere kucak açan, basit bir seyyar ev, klasik *tiepluşka*. Sö-Lan-Hi ürperdi. İntikam alacaktı. İşini bıçakla görmeyi tasarlamıştı ama bu riskli ve tehlikeliydi, o zaman daha kesin, daha zalim bir intikam geldi aklına: Rus'un kaldığı ahşap vagonu ateşe verecekti.

Planını Li-Yeng'e anlatınca Li-Yeng dilini belli belirsiz şaklatarak onayladığını bildirdi ve bir tavsiyede bulundu: "Ay sonunda yap, bayram günü. Daha kolay olur."

• • •

Sö-Lan-Hi hem gökten inen hem de topraktan yükselen gecede ve soğukta beklemeye başladı. Kararı kesindi. Göğsünde, boğazında sert, çelik gibi bir şey hissetti, ancak vagonu saracak alevlerle eriyip gidebilirdi bu. Gölgeler çini mürekkebi kadar kararınca Li-Yeng'in

oğlu kendisine bir bidon benzin getirecekti. Ama alacakaranlıktan itibaren intikamının tadını daha iyi çıkarmak için bir yığın boş kasanın ardına saklanmak istemişti.

İssız gecede çevresine kulak kesildi. Bulunduğu yere şehrin sesleri de ışıkları da ulaşmıyordu. Etrafta in cin top oynuyordu. Sö-Lan-Hi nefret dolu ve dikkatli bir dinginlikle uykuya daldı.

Vaktin nasıl akıp geçtiğini fark etmedi. Ayak sesleri, gülüşmeler... Birdenbire kasıldı. Bayırdan inen gruptaki uzun boylu, iri yarı işçiyi hemen tanıdı. Elinde bir fener tutuyor, fenerin ışığı karı pembe pembe aydınlatıyordu. Şallara sarılmış kadınlar ve gürültülü botlarıyla erkekler peşinden geliyordu.

Işıkla, sıcaklıkla, seslerle aniden aydınlanan karanlık vagon canlandı, ısıltılı ve tatlı bir sığınağa dönüştü. Ama Sö-Lan-Hi bundan etkilenip yumuşamak şöyle dursun, bu şen ortam yüzünden öfkesinin ve hınzırca neşesinin daha da arttığını hissetti. Saat yaklaşmaktaydı. Kısa süre sonra Li-Yeng'in oğlunun fısıldadığını duyacaktı. Benzinle ıslattıkları boş kasaları yavaş yavaş vagonun etrafına yerleştirecek ve güzel intikam alevleri vagonu sarıp sarmalayacaktı. Daha şimdiden eriyen karların çıkardığı sesleri ve içeridekilerin çığlıklarını duyar gibi oldu. Kalabalıktılar. Yazık! Düşmanının arkadaşlarına yazık olacaktı!

Ama vakit henüz erkendi. Zira yıldızlar, gece yarısı yaklaşırkenki ateşleriyle yakıyordu göğü henüz. Sabırsızlık, Sö-Lan-Hi'nin uyuşan uzuvlarını takatsiz bırakmıştı. Birden soğuğu daha çok hissederek oldu. Ses çıkarmadan gerindikten sonra kasa yığınının ardından çıktı, sessizce yürümeye alışkın ayakları onu vagona götürdü. Vagonun çürümüş ahşap yan duvarındaki yarıklardan sızan ışıklar ince bir kar perdesini delip geçiyordu. Sö-Lan-Hi merakla, bu yarıklardan birine gözünü dayadı ve alevlerin kısa süre sonra kimleri saracağına baktı. İçeride sıra sıra basit, örtüsüz, içi eski samanla doldurulmuş kuşetler vardı, üzerine her türden nevale gelişi güzel bırakılmıştı. İkonanın altında bir soba gürül gürül so-lumaktaydı. Ahşap desteklerin üzerine çivilenmiş büyük bir tahta, masa görevi görüyor, bunun çevresinde ayakları sallanan banklara kurulmuş konuklar çene çalıyor, eğleniyorlardı. Neşeleri o kadar doğal ve huzur vericiydi ki, o kadar çocuksu ve sakinleştiriciydi ki, Sö-Lan-Hi bütün nefretine rağmen hislenmeden edemedi. Yumuşar

gibi olan Sö-Lan-Hi, Li-Yeng'in kanlar içindeki hali gözünün önüne gelince yine öfkelen-di. Nefreti daha da artarak amansız gözlemine kaldığı yerden devam etti...

Kadehler sürekli dolduruluyor, durmadan tokuşturuluyordu. Vagondaki misafirler küçük gruplar halinde muhabbetle tartışıyor, şakalaşıyorlardı. Neşe herkese sirayet etmişti; iri yarı kızıl saçlı işçinin saf, dostane ve sakın gülüşleri bütün vagonu dolduruyordu.

Birdenbire uzaklardan, çok uzaklardan mesafenin, gölgelerin ve yağan karın yumuşattığı ahenkli çan sesleri duyuldu. Çanlar, buz gibi gökte ve insanların yüreğinde kardeşliğe davet edercesine ahenkle çalıyor, Hristiyanların gece yarısını haber ediyordu. Yaşlı ame- le birdenbire bilmediği bir hisse kapılıp ürperdi.

İçeride kahrkaha- lar kesilmişti. Hep birlikte tutku dolu bir hareketle yerlerinden kalktılar. Bu sessizlikte ikona adeta canlanmış, istavrozlar eşliğinde kendisine edilen müte- vazı duaları, rengi atmış, eski suretinde kabul ediyordu.

Sö-Lan-Hi ilkel ve batıl inançlı ruhunda bu tapınmanın çekiciliğini derinden hissetti. Az öncesine kadar neşe içinde olan bu insanların içgüdüsel bir hareketle kendilerini yere atıp diz çöktüklerini görünce gizemli bir büyü törenine şahit olduğunu sanıp hem dehşet hem büyük bir saygı duydu.

O sırada kulaklarına boğuk bir ıslık sesi geldi. Oralı olmak istemedi ama delikanlı, meşum bir ısrarla tekrar ıslık çaldı. Ne yapacağına tam karar verememişken yanından bir gölge geçti, ayaklarının dibine metal bir bidon devrildi ve Li-Yeng'in oğlu var gücüyle oradan uzaklaştı.

Sö-Lan-Hi kaderiyle baş başaydı...

Daha iyi duymak, aynı zamanda o lanet yarıktan içeriyi görmek için gözlerini yumdu. Uzun bir iç çekişten sonra benzin bidonuna doğru eğildi. Ağzını açmak için kapağını çevirdiği sırada vagonun kapısı açıldı: İçeriden gelen ışık karı sarıya boyadı ve kızıl saçlı işçi kapının eşiğinde göründü.

Alev alev yanan sobanın sıcaklığı, neşe dolu çıgıllıklar ve şarap fazla gelmişti. Gömleğinin birkaç düğmesini açmıştı, bağı görünüyordu. Gecenin buz gibi aromasını bol bol içine çekti. Devasa boyu, yüzünde gülümsemesi, kıllı göğsü, dağınık saçlarıyla ışıldayan kapı

çerçevesinde korkunç ve kalender bir ilaha benziyordu. Gözleri karanlıktaki her şeyi görüyor ve anlıyor gibiydi.

Çanların ahenkli sesi havada titremeye devam ediyordu. Sö-Lan-Hi de bu sesle birlikte titriyordu. Eli, açmak için çevirdiği kapakta donakalmıştı, gücünün intikam almaya asla yetmeyeceğini anladı.

İntikam alma çabasının başarısız olmasından dolayı kendini küçük görerek, büyük öfkesi altında ezile büzüle, çanların sesinin geldiği şehre doğru yıldızların altında yola koyuldu.

Albay Jerkof'un Noel Yemeği

İmparatorluk muhafız birliğinde albay olarak görev yapmış olan Sergey Mikailoviç Jerkof önlüğünü çıkardı, demir kepengi indirdi ve üç kuruşa bütün gün kitap paketlediği kitapçıdan çıktı.

Pardösüsü inceydi, hava ise zehir gibi soğuk; hızlı adımlarla yürüdü.

Çok geçmeden Saint-Michel Bulvarı'na varıp çatı katında oturduğu binanın bulunduğu Tournefort sokağına saptı.

Büyük bir yorgunluk çökmüştü üzerine, zihni boşalmıştı. Öyle uzaklardan geliyordu ki bu yorgunluk, albay artık farkına bile varmıyordu: Rusya'daki ölümcül muharebeler, yurtdışında yoksunlukla geçirdiği yıllar ve mecburiyetten, makine gibi yaptığı bıktırıcı işler damga vurmuştu bu yorgunluğa. Karıştığı kalabalığın her zaman-kinden daha yoğun, daha aylak bir kalabalık olduğunun farkına varmadı. Onun için o akşam da diğerleri gibiydi. Her gün yaptığı üzere, gidip alışverişini yapacak, petrol lambasının ışığında akşam yemeğini yedikten sonra yorgun argın yatacaktı.

Düzenli olarak alışveriş yaptığı bakkalda bir sürprizle karşılaştı. Dükkân müşteri doluydu. Hayat mücadelesi, kendileri için her gün çözülmesi gereken zorlu bir denklem demek olan bu ev kadınları, bu basit insanlar normalde imkânlarının elvermeyeceği şeyler alıyorlardı.

Albay o günün 24 Aralık, yani Noel arifesi olduğunu hatırladı.

İçine bir ağırlık çöker gibi oldu. En mütevazı yüzleri bile güzel-leştiren o bayram havası, çevresindekilerin neşesi; sefaletini, hüznünü, yalnızlığını deşerek birdenbire daha dayanılmaz hale getirdi.

Aceleyle alacaklarını alıp odasına çıktı. Odasının yoksulluğunu ilk kez bütün çıplaklığıyla gördü. Gelgelelim Sergey Mikailoviç sadece her zamanki kasvetli kayıtsızlığının, sevdiği hayata tahammül etmesine imkân tanıdığını belli belirsiz hissedince, kendini zorlayıp düşünmeden, makine gibi, gündelik işlerini yapmaya koyuldu.

Böylece bir tas yemeğini hazırlayıp hiçbir tat almadan yiyip bitirdi. Soyunup yatma vakti gelince buna takatinin kalmadığını hissetti.

İçinde sessizce gelişip büyümeye çalışan ama iradesi sayesinde o ana kadar bastırabildiği şey acı meyvelerini vermeye başlamıştı: O neşe dolu gecede, eğlence seslerini duyduğunu sandığı, çevresini saran bu devasa şehirde tek başınayken uykusu gelmeyecekti. O taş gibi sert, pis döseğe, uyayamayacağını bile bile uzanmak fikri bile ona tahammül edilmez geldi.

Odasını adımlamaya başladı, o sırada gözlerinde bir iç sıkıntısı belirir gibi oldu. Parça parça görüntüler gözünün önünden hızla geçiyordu. Hiçbirini tam olarak göremiyordu ama her biri albayı bunalıyor ve albay gittikçe artan bu bunalıtdan kurtulamıyordu.

Gayri ihtiyari sandığının yanında duruverdi, sandığı açıp bir zarftan iki adet yüzlük banknot çıkardı. Elini şakaklarında gezdirdikten sonra, birden uyanmış gibi, “Deli miyim neyim” diye söylendi.

Acı dolu bir gülümsemeyle büzüldü ağzı. Bu gürültülerin, ışığın içinde olmak, şarap içmek, bu şölene katılmak istediğini anlamıştı.

Omuz silkti. Ne kadar da çocukça bir düştü bu! Titreyen elinde tuttuğu para kara günler için en büyük teminatıydı...

Albay dalgın dalgın, uzun süre ayakta kaldı. Sonra, aniden, varlığının derinliklerinden gelen karşı konulmaz o sesi duydu. En kanlı savaşlara katılmasını sağlayan, kendisine bir zar atışıyla servet kazandırıp servet kaybettiren, yavan göçmen hayatının bastırđığı ama ortadan kaldıramadığı o tehlikeye atılma ve unutma içgüdüğü üstün geldi.

İki banknotu özenle katlayıp cebine soktu; dik merdivenden indi, bir araba durdurdu, mucize eseri tekrar kavuştuğu o davudi albay sesiyle arabacıya bağırdı:

“Montmartre’a!”

• • •

Akşam yemeğini yiyenler, bir masada tek başına oturan, kederli ve mağrur yüzünü bir şampanya kadehine doğru eğmiş, uzun boylu adamı merakla incelemekteydi.

Eprimiş giysileri mekânın ve konukların küstah şatafatıyla tam bir zıtlık içindeydi ama elleri o kadar mükemmeldi ki yıpranmış manşetlerine asil bir hava veriyordu.

Siyahi bir orkestra masalardaki kristalleri titretmekteydi. Avizelerin parlaklığı, erimekte olan bir metalin sertliğini ve ısıtısını andırıyordu. Ama gürültü patırtı, ışık, kahkahalar ve danslar albayın unutmaya geldiği anılarını amansızca daha da canlandırdı.

Henüz altın rengi içkiye dokunmamıştı ama kadehin içindeki köpüklü sıvıda yitik bir dünya tekrar gözünün önüne geldi...

Atların çektiği üstü kapalı kızaklar ayın mavi yansımalarının vurduğu kar üzerinde neşeli bir fırtına gibi esercesine peşpeşe gidiyor, arabacılar müşfik ve yabanıl bağırışlarla ağızları köpürmüş atları coşturuyordu.

Bütün başkentte sadece Noel çanlarıyla şarkılar duyuluyordu. Buz tutmuş görkemli Neva, sarayla kiliselerin arasında ısıldıyordu. Adalara gidenler vardı.

Daha o andan itibaren sarhoşluk erkeklerin kanını ısıtmaya, kadınların bakışlarını yumuşatmaya başlamıştı. Keskin ve temiz hava da şehvet dolu hafif bir neşe katıyordu ortama.

Sonra çingeneler! Kemanlarından, gırtlaklarından sevinç ve hüzün fışkırıyordu. Otların hışırdadığı, suyun mırıldandığı steplerde doğan bu sert melodiler sarhoşlukla, umutsuzlukla ve aşkla bayağılaşan romanslara hayat veriyordu.

O anda Albay Jerkof haşin ve görkemli çingene topluluğunu kimin yönettiğini hatırladı: Parlak abanoz gözleri, tombul yanakları ve bakır enstrüman gibi çınlayan sesiyle *Namussuz Mitka*'ydı bu. Müzisyenlerinin hezeyanlı ateşini daha da coşturması için önüne avuç avuç altın atılan *Eşsiz Mitka*. Sergey Mikailoviç kendi saflığını düşününce içi öfkeyle dolmaya başladı. O eski devirlerde katıldığı kutlamalardan sonra böyle ölçülü bir Noel kutlamasından keyif alabileceğine nasıl inanabilmişti?

Sarhoş olmak için kadehini bir dikişte boşalttı ama şampanya ona tatsız geldi. Garsona seslendi, önüne iki banknotu fırlatıp masadan kalkmak üzere davrandı.

Ama o sırada ürpererek kaskatı kesildi. Orkestra çoktan susmuş ve kalkan perdenin ardından parlak dişleri ısıldayan, rengârenk giyimli, geveze bir esmer müzik topluluğu görünmüştü.

"Çingeneler!" diye mırıldadı albay.

Tekrar yerine oturdu.

Arşeler alev gibi, yayların üzerinde koşuşturmaya; zengin ve yaralı sesler dumanaltı olmuş salonda hızla yükselmeye başladı.

Katledilen ailesi, bitmek bilmez sefaleti, üç kuruşa çalıştığı işler, mahvolmuş hayatı, her şey silinip gitti. Artık sadece bu barbar ve muhteşem ritimlerde, bu neşe ve sonsuz umutsuzluk fırtınasında yaşıyordu.

Ani bir akorla müzik sustu. Büyülenmişçesine kendinden geçmişti ama önüne tutulan, parayla dolu bir tabak onu kendine getirdi.

Hemen ellerini ceplerine attı ama cepleri bomboştu. Başını kaldırıp tabağı uzatan kişinin yüzüne bakınca ürperdi: Mitka'ydı bu!

Aradan geçen yıllar yuvarlak yüzünden, ıslıl ıslıl gözlerinden, albayın aşına olduğu aşağılık gülümsemesinden çok şey alıp götürmemişti.

Çingene de onu tanımişti. Jerkof'un çökmüş yüz hatlarına, buruşuk ceketine baktı. Saygıyla önünde eğildikten sonra Rusça "Gitmeyeceksiniz değil mi, Ekselansları Sergey Mikailoviç. Bu noeli de o güzel eski günlerde olduğu gibi kutlayacağız" dedi.

• • •

Namussuz Mitka özel bir odada, Adalar'da geçirilen gecelerin anısına, Jerkof'u en çok sevdiği şarkılarıyla gün doğana kadar sarhoş etti. Arzularını karşılıksız bırakmayan iki esmer kız da Jerkof'u yalnız bırakmadı.

İntihar Meraklısı

“Demek bu akşamki keşif görevine siz çıkmak istiyorsunuz, öyle mi Perrin?”

“Evet teğmenim.”

“Çok tehlikeli olduğunu biliyorsunuz, değil mi?”

“Biliyorum teğmenim.”

“Pekâlâ, gidin bakalım, madem istiyorsunuz.”

“Teşekkür ederim teğmenim.”

Başının üstünde çökecekmiş gibi görünen sığınakta tek başına kalınca bir an düşlere daldı subay. Daha gençti Perrin, her ne kadar alnına düşen saçları kırışmış, bakışları yorgun olsa da. Öte yandan sesi o kadar kederli, kendisi hayata karşı o kadar kayıtsızdı ki! Nispeten yeni olmasına ve diğerlerinden uzak durmasına rağmen müfrezedekiler ondan kısa sürede hoşlanmıştı. Ama o da şarap tayını onlara verir, bol keseden sigara ikram ederdi; “zor bir iş” çıktığında hemen gönüllü olurdu. Arkadaşları da onun, normalde basit ruhların gücüne giden ve peşinen kendini beğenmişlik olarak görülen mesafeli tavrına hoşgörüyü bakar olmuşlardı. Zaten hüznü halinden dolayı “veremli” diyorlardı ona, “canından bezmiş” lakabını takmışlardı.

Gizli dosyasında, gönüllü yazıldığı, öğrenciliğinin çok parlak geçtiği, muhteşem bir asker olduğu; ihanet eden karısını öldürdüğü ama bu suçtan beraat ettiği yazıyordu.

Subay bunları düşünüyor, Perrin’in izne çıkmayı reddettiğini öğrenince onu nasıl çağırttığını hatırlıyordu:

“İzne çıkmak istemiyormuşsunuz? Doğru mu?” diye sormuştu.

“Arkadaşlarımın çıkmasını yeğlerim teğmenim.”

“Neden ama? Yoksa gidecek kimseniz yok mu?”

“Belki de...”

“Mesele sadece buysa bizimkilerin adresini vereyim, onlara gidin, sizi misafir etmekten memnun olacaklardır.”

Perrin bir an tereddüt etti, sonra cevap verdi:

“Teklifiniz beni son derece duygulandırdı teğmenim, ama kabul edemem.”

Subay üstelememişti. Ama o günden beri onunla her karşılaş-tığında bir idam mahkûmunun önünden geçmişçesine tanımla-yamadığı bir rahatsızlık duyar oldu. Bu sefer de, emir almaksızın talip olduğu bu tehlikeli görevi ona vermemezlik edemedi; “Yazık, günün birinde gûme gidecek” diye söylendi kendi kendine.

• • •

Perrin sürünürken başının üzerinden vızıldayarak bir kurşun geçti. Bir diğeri hemen yanındaki çamura saplandı. Durup, alışkanlık haline getirdiği üzere, iç sesine kulak verdi. Hayır, korkmamıştı. Ölümle yüzyüze gelmenin içgüdüsel olarak insanda yarattığı o muğlak ve ebedi ürküntüyü de duymamıştı içinde. Kahramanlık edesi de yoktu ne yazık ki! Hayatta olmaktan kaynaklanan o neşeli güç ya da dingin gurur da değildi – topu topu o korkunç macera-dan sonra gömüldüğü boşluktu, hiçbir arzusun, hiçbir kaygının barınmadığı bir boşluktu, hissettiği. Ayın yüzünü göstermediği, yıldızlarla dolu göğün altında tekrar harekete geçti.

“Ses çıkarmamalıyım” dedi içinden. “Şu köke dikkat... Şurası kesin, artık ölmek düşer bana. Her şeyden bıktım... Şurada kımıl-dayan da ne? Sol tarafta? Bir şey değil, sıçanmış... Savaşın bana yeni bir ruh kazandıracağını sanmıştım, yanılmışım... Top atışı! Saklanmalıyım! En sonunda kafama yiyeceğim bir mermi, o zaman her şey sona erecek... Burası da ne berbat bir arazi!..”

Somme’un yapış yapış çamurundan kendini kurtarmakta zorla-nıyordu. En sonunda gündüz vakti yapılan yoğun bombardımanda hasar gören siperlerin duvarlarından kolayca geçip içeri girdi. Boşal-tılıp boşaltılmadıklarını anlamak için ilk iki hatta keşifte bulunması gerekiyordu: Görevini özenle, aceleye getirmeden, hiçbir korku duymadan yerine getirdi. Dönerken de yüreğinin derinliklerinde aynı umursamazlık, aynı cansızlık vardı. “Artık başka sefere” diye mırıldandı.

Dirsek yapan dar bir yolda ilerlerken karanlıkta soluk bir ışık gördü, üzerine doğru gelen bir Alman devriyesiydi bu. Zınk diye durdu ve soğukkanlılıkla o korkunç ama aşına olduğu şeyi yaptı:

Devriye çıkan askerlere doğru attığı iki el bombası infilak edince çığlıklar yükseldi. Tek bir asker kurtulmuş, Perrin tüfeğine kurşun sürmeye fırsat bulamadan üzerine atılmıştı. Perrin bitkin düştüğü için direnemedi ama bileğinde sakladığı kamasının keskin ağızı Almanın karnına saplanınca adam acıdan iki büklüm halde yan tarafa devrildi.

Perrin koşarak yoluna devam etti. Bir an için bile soğukkanlılığını kaybetmemiş, korkunun yakınına uğradığını hissetmemişti. Tek derdi, kendisinden beklenen istihbaratı aktarmaktı. Birden tökezledi. Koşmakta olduğu için kazandığı ivmeyle atabildiği kadar ileri attığı ayağı yumuşak bir zemine iyice gömülmüştü. Onu çıkarmak için öteki bacağına var gücüyle dayandı ama onun da gömüldüğünü hissetti. Bunun üzerine çamurun üzerine yatıp sürünerek oradan kurtulmaya çalıştı ama yapış yapış çamur aman vermiyordu, hatta daha da gömüldüğünün farkına vardı. Bu aptalca durum karşısında öfkeye kapılınca tüm gücüyle çırpınmaya başladı ama çırpındıkça çamur onu oburca, daha da içine çekiyordu.

Çok geçmeden dizlerinin yanında hissetti onu, aklına bir ihtimal geldi ve bu ihtimal kısa sürede kesinliğe dönüşüverdi. Battığı yer, arkadaşlarının batıl bir dehşetle sözünü ettiği Somme'daki turba bataklıklarından biriydi.

Yatay konumdayken daha yavaş gömüldüğünü fark etmişti. Yüz üstü yatmaya çalıştı ama bacakları alçıdaymış gibi kaskatı olduğundan ancak oturur vaziyette kalabildi; kollarını uzatıp geniş ellerini açtı, böylece daha çok yüzey alanı kazanarak gittikçe ağırlaşan bedeninin gömülüşünü azaltmayı umuyordu.

Umutsuzluğa kapıldı. Oradaydı, iki düşman hattının ortasında, kimse gelip ona el uzatamazdı. Neden az önceki çatışmada ölmemişti ki? Gövdesini gittikçe içine çeken vicık vicık çamura iğrenerek baktı. Sonra bir hayale kapıldı: Gök ağarmaya başlamıştı, çok geçmeden güneş yükselecek, o zaman arkadaşları kendisini görecek ve yardımına geleceklerdi.

Ama elleri çoktan balçığa yapışmıştı. Üstelik bataklık o kadar hızlı çekiyordu ki onu içine, daha gün ışımadan tamamıyla gömülüp gidecekti.

Birdenbire çırpındığı, açığı çektiği, çamura damgalanıp saplı kaldığını düşündüğü yerde, güneşin doğuşuyla hiçbir şeyin kalmayaca-

ğı aklına gelince, çıldırtıcı, acı veren bir dehşete kapıldığını hissetti. O berbat gecede imdat diye bağırmaya başladı, sesini duyabilecek kim olursa, dost düşman, her insan evladına ölmek istemediğini söylemek istiyordu.

Cevap gecikmedi. Etrafına yağan yığınla kurşun ölgün bir sesle balcığa saplandı. Bir dost gibi onu teselli ettiler. Biri koluna isabet etti ve ardından uzaktan geçen bir trenin sesine benzeyen kuvvetli bir ıslık duydu. “Bir 150’lik” diye düşündü aniden. Sonra bir sarsıntı, korkunç bir çarpma onu, bir paçavra gibi baygın halde birkaç metre uzağa fırlattı. Alman obüsü onu bataklıktan çıkarmıştı.

Kendine gelir gelmez, şaşkınlığını üzerinden atamadan kendi mevzilerine doğru başladı koşmaya. Uçuşan şarapnel parçalarının vızıltılarından çılgına dönmüş halde, onlara hedef olmamak için eğilerek koşuyordu.

Kendini zar zor sipere attı ve atar atmaz yığılıp kaldı... Gözlerini tekrar açtığında şafak sökmüştü. Delik deşik olmuş bu arazinin, bu iğrenç çamurun üzerinde tek tük pembe çizgilerle bezeli, gösterişsiz bir aydınlıktı bu; ama Perrin’e o kadar iyi, o kadar tatlı ve neşeli gelmişti ki gözyaşlarını tutamadı. Çok güzel, muhteşem şafaklar görmüştü, insanın âşık olmak isteyeceği, insana güç veren, neşe veren şafaklar... Ama hiçbirini, yaşadığı dehşetin sonrasında sökerken, ona yeniden doğduğunu hissettiren bu şafağın yerini tutamazdı.

The first part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The second part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The third part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The fourth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The fifth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The sixth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The seventh part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The eighth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The ninth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself. The tenth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is argued that a knowledge of the history of the language is essential for a full understanding of the language itself.

Yeni Hikâyeler

Yoni Hinkayev

Paskalya'da Tehlike Çanı

Steplerde karlar eriyordu. Kış, sayısız derede insan sesi topluluğu gibi taze bir gürültüyle akıp gidiyordu. Güneş kızgın bir sağanak halinde iniyordu. Leylak ve pembe renkli bulutlar gökte birbirlerini kovalıyordu. Toprak yer yer kahverengi yüzünü göstermiş, coşturucu taze kokusunu salıyor, rüzgâr da Rusya'da nisanın ilk günlerinin verdiği bu yumuşak esrikliği uzaklara taşıyordu.

Uzaklarda yüce Volga bahar şarkısını söylüyordu, birbirlerine çarpan buz kütleleri ve bunların kabarttığı dalgalarla.

• • •

Şavskoy köyünde baharı karşılayacak çok fazla mujik kalmamıştı.

En güçlüleri önceki yaz kıtlıktan kaçmak için köyden ayrılmış, bir daha da onlardan haber alınamamıştı. Yanlarında götürdükleri hayvanları yiyip bitirdikten sonra kızgın yollarda helak olduklarını söyleyenler vardı. Kimilerinin de yağmaladıktan sonra samanlarını yiyip yuttukları izbalarda kışın öldükleri söyleniyordu. Bazılarının da yeni mezarları açmaya çalışırken mezarlıkta donmuş halde bulundukları söyleniyordu. Mujikler bunlardan korku dolu bir utançla bahsediyordu...

Şavskoy köylüleri sonbahardan beri ilk kez köy meydanında, kilisenin yanında toplandılar. Güneşin ışığında tüm sefaletlerini gördüler.

Arpa stoğu sayesinde aralık ayına kadar şişman ve güçlü kalan zengin Mitriç'in göbeği pörsümüş, yanakları sarkmıştı, dilenci gibi elini açmış, kilisenin sundurmasına dayanmış halde duruyordu. Köyün en yaşlısı ihtiyar Efraim hava ılık ve rüzgârsız olmasına rağmen titriyordu. Burnu ak sakalına gömülmüş, gözleri kızarmıştı. Paçavraları içinde orada toplananlardan bir teki bile yoktu ki gözleri çukura kaçmamış olsun; bir yerinde şişkinlik, ülserli yanakları, iskorbütlü dudakları olmasın.

Çocuklar da gelmişti, yeni uzayan bir bitki sapı gibi incecik boyunlarının üstündeki koca kafalarını hafifçe sallıyorlardı. Zayıf bacaklarındaki yumuşak ve şişkin kıkırdaklı dizleri göze çarpıyordu. Ses çıkarmadan duruyorlardı. İri iri gözlerinde gözyaşları donmuştu da gözlerini ıslıl ıslıl parlatıyordu sanki. Arada sırada cılız ve kirli ellerini güneşe doğru uzatıyorlardı.

Ama havada öylesine baş döndüren bir esinti vardı ki bu sefalete rağmen en zayıf ruhların derinliklerinde bile bir umut ışığı parlıyordu. İhtiyar Efraim konuşmaya başlayınca, herkes itiraf edemediği ama kesin gözüyle baktığı bir mucize beklentisine girdi. Ne ki ihtiyarın zar zor çıkan sesi bu kararsız alevi hemencecik söndürdü.

“Burada, ne yapacağımıza karar vermek için toplandık... Ekmek bulmamız lazım, yoksa hepimiz öleceğiz. Tanrı'nın nefesi bizi ayakta tutuyor... Arayın çocuklar... Ben, nice felaketler geçirmiş eski kulübemde hiçbir şey bulamıyorum.”

İhtiyarın yalvarması karşısında somurtarak başlarını öne eğdiler. Kadının teki haykırmaya başladı.

“O zaman Vasilisa'nın yaptığı gibi ben de iki yavrumu boğayım da helak olduklarını görmeyeyim.”

Efraim başını salladı ve uzun sakalının üzerinden bir parıltı geçti.

Erkeklerin arasındaki, yırtık elbisesiyle uğursuz iri bir kuşu andıran zayıf papaz neden lanetlendiklerini açıkladı:

“Kiliseyi terk eder misiniz! Tanrı'yı inkâr eder misiniz! Çekin şimdi cezanızı!”

Mujikler bu söze karşılık vermedi. Yabancıların ateşli sözlerle kendilerine yeryüzünü vaat ettikleri ve kilisenin önünden sırtarak geçtikleri o çalkantılı günleri hatırlıyorlardı.

O sırada kalabalığın içinden birisi bağırdı:

“Kapa çeneni papaz efendi, sen işimize karışma. Tanrı bizi cezalandırmak isteseydi, çektiklerimizi görüp bizi kesinlikle bağışlardı.”

Mujiklerin arasında bir uğultu koptu.

“Zangoç İvan bu. İyi konuşur. Zangoça kulak verin.”

Bunun üzerine zangoçun yanındakiler çevresini boşalttı ve herkes onun kocaman, kara gözlerin alev alev yandığı, kızıl sakalla kaph, vahşi yüzüne çevirdi bakışlarını.

“Size diyeceğim şu kardeşlerim. Burada bir şey bulacağımız yok. Toprak öldü. Yardım istememiz lazım.”

İhtiyar Efraim mırıldandı:

“Ne tarafa istersen git, istediğin kadar git, hep aynı, biliyorsun sen de.”

Ama zangoç ısrarcıydı:

“Yardım istememiz lazım. Geleceklerdir. Hıristiyanların böyle ölmesi olacak şey değil.”

Bütün o zayıf ve gergin bedeninde, boğuk sesinde, delirmiş-çesine alev alev yanan gözlerinde öyle bir inanç vardı ki mujikler bağırmaya başladı:

“İvan'ı gönderelim. Onun için yolluk hazırlayalım, herkes bir kırıntısını verse, zavallının bir ekmeği olur.”

• • •

Ne ki zangoç, Volga'yı hesaba katmamıştı. Eriyen karlarla büyüyen nehir yatağından taşmıştı. Kabına sığmaz, gücünden dolayı neşeyle dolu, yenilmez ve kadim nehir uzak stepler boyunca, yollarda, tarlalarda, yamaçlarda bahar şarkısını söylüyordu. Şavskoy köyünün dünyayla tüm bağı kesilmişti. İvan hangi yöne gittiye, ne kadar uğraştıysa da nehri aşamadı. Yıldızlı bir gece köye döndü.

• • •

Paskalya arifesi gelmişti. Mujikler kapılarına çıkmış, göğe bakıyor; bir yandan da eski zamanlardaki paskalyaları düşünüyorlardı. İvan gittiğinden beri iki erkekle beş çocuğu toprağa vermişlerdi.

Birdenbire herkes ürperdi: Belli belirsiz görünen kiliseden, bir çarpma sesi gecenin ılık sessizliğini bozdu.

“Paskalya çanı” diye bağırdı biri. Ama zangoç köyde değildi.

Bir çarpma sesi daha duyuldu, bu kez sert, kuvvetli. Daha sonra ritimsiz, düzensiz, vahşice çalmaya başladı çan. Çanın sesi karanlık köyün üzerine düşüyor, onu bronz bir solukla, yabani bir uğultuyla kaplıyordu. Çan her zamanki gibi çalmıyor, bir tehlike uyarısı veriyordu.

Mujikler, birkaç saniye büyük bir korku duydular, ama çan kudurmuş bir taşkınlıkla şiddetini artırınca kiliseye koştular.

Kilisenin kapısı açıktı, çan kulesine çıktılar. Orada durup istavroz çıkardılar.

Çünkü ayın her yeri kaplayan ışığında bağı açık, elleri kan içinde, deli bakışlı İvan'ın çanın içindeki bronz tokmalara asılı olduğunu görmüşlerdi. Bacaklarıyla birtakım tuhaf dans figürleri sergiliyor gibiydi ve her sallanışında avazı çıktığı kadar bağıırıyordu:

“İmdat! İmdat!”

Tifüslü

Parfen yıllardan beri Orenburg mezarlığında bekçilik yapıyordu. Çocukken köyden gelmiş, Avrupa'nın âdetleri ile Asya'nın rengârenk geleneklerinin kaynaştığı, içinden Ural nehrinin geçtiği bu şehirde tekdüze ve huzurlu bir hayat sürmüştü. Karıları ipek don giyen Tatar tüccarlara ve yol boyunca tatlı bakışlı iri develerini güden, yaz kış yünlü elbiselerini üstünden çıkarmayan Kırgız kervancılara hoşgörülü bir küçümsemeyle bakardı.

Devrim Rusya'da her şeyi tepe taklak ettiği sıralarda çoktan yaşlanmıştı Parfen. Oğulları askerdeydi, kızları da evlenip başka şehirlere göçmüştü. Herkes gibi onun da okuma yazması olmadığı için, çocuklarından haber almamaya alışmıştı. Karısıyla birlikte, mezarlık duvarının yanındaki küçük kulübede yaşıyorlardı. İkisi de salkım söğütlerle kavak ağaçlarının çevrelediği geniş geçitlerle birbirinden ayrılan gri haçların sunduğu manzarayı seviyor, bu manzarada hiç bozulmayacak bir huzur buluyorlardı. Komünistler onu yerinden etmemişlerdi; hiç kimsenin hayatını ölümlerle geçirmek gibi bir derdi olmadığından, ama onun tek arzusu bu olduğu için, kopan fırtınadan çok fazla etkilenmemişti. Böylece eski mezarların bakımını yapmaya, yeni mezarlar kazmaya ve cenaze getirenlere mezarlığın kapısını açmaya devam etti.

Ama yeni âdetler pek hoşuna gitmiyordu. İşi gücü tabutlarla yatıp tabutlarla kalkmak olduğundan, düzene ve hiyerarşiye alışmıştı. Herkesin aynı yere gömülemeyeceğini, nasıl yoksul cenaze törenleri varsa, aynı şekilde zengin cenaze törenlerinin de olması gerektiğini biliyordu. Kısa, basit ve nesneldi felsefesi; komünistlerin akıl yürütmelerine kanacak değildi. Başını çevreleyen kocaman başörtüsüyle geçmişte kalmış birini andıran ihtiyar karısı Matrena da kocasının fikirlerini paylaşırdı. Yalnız, ölümlere duyduğu saygının yanında onlara dair batıl bir inanç da beslerdi. Kocasının iddia ettiği gibi, mezarlıkta sadece beyaz kemiklerin yattığına pek inanmıyordu. Ruhların, gömülü kemiklerin yanında yaşadığını

düşünür ve yeşilliklerin ya da karın altından uyuyanların seslerini duyduğunu sanırdı.

Ama çok geçmeden ihtiyar kadının ölülere duyduğu saygı ayaklar altına alınacaktı. Orenburg civarında çatışmalar çıkmıştı. Şehir durmadan el değiştiriyor, kâh Dutof Kazaklarına kâh Kızıl Muhafızlara geçiyordu. Top atışları mezarlıktaki geçitleri delik deşik ediyor, kavakları deviriyor, kutsal mezarları parçalıyordu. Matrena hayaletlerin gazabına uğrayacağını düşünerek endişeye kapıldı; çünkü ölülerin sonsuz düşlerinde rahatsız edilmekten hoşlanmadıklarını, böyle bir durumda, huzurlarını sağlamakla yükümlü kişilere gelip şikâyetçi olacaklarını biliyordu. İhtiyar kocası bu vesveselere gülüp geçse de kadıncağz endişelenmekten kendini alamıyordu.

Çatışmalar sona erince durum daha da kötüleşti. Komiserler düşmanlarını şiddetle cezalandırmaya girişmişti: Burjuvalar tenha sokaklarda kurşuna diziliyor, subaylar vahşice katlediliyordu. Mezarlığa şekli bozulmuş, uzuvları eksik, yüzleri tekmelerle ezilmiş cesetler gelmeye başladı. Parfen bunları bir toplu mezara üst üste yığarak gömmek zorunda kaldı. Matrena ruhlarının huzur bulması için gündüzleri dua ediyor, akşamları da pencerelerden bakıp tır tır titriyordu.

Kışın bir de tifüs şehri kırıp geçirdi. Aileleri topluca öldürüyor, binlerce kişinin canını ahyordu. Tabut yetişmez oldu. Buz tutan toprağı kazmak mümkün değildi. Böylece dehşet içindeki iki ihtiyar, şehirde feci bir bez kıtlığı olduğundan çoğu çıplak cesetlerle dolu arabaların mezarlığa her gün gelişine şahit olmaya başladı. Geldiklerinde dondan çoktan katılaşmış oluyor ve arabalar sallandıkça takur tukur birbirlerine çarpıyorlardı. Karı koca mezarlığın boş bir tarafını bunlara ayırmışlardı. Cesetleri yumuşak, beyaz ve soğuk karın üzerine yığıyorlardı. Ölüler şans eseri hangi vaziyette atılmışlarsa öyle kalıyorlardı: kimileri hâlâ hayattaymış gibi ayakta, kimileri katılaşmış bacaklarını göğe dikmiş halde. Ay, geceleri mavimsi ışıqla onları sarıyordu ve adeta gizemli bir konsil için bir araya gelmiş ya da karın ağırlığından eğilmiş salkımların dallarının arasından esen rüzgârın çıkardığı sesi dinler gibiydiler.

Bir gece vakti, Parfen ile Matrena her zamanki cenaze alayının geldiğini gördükten sonra yatmaya gittiler. Yatmadan önce de, asılı olduğu yerden altın bakışlarıyla kendilerini gözetten basit ikonanın

önünde dua etmişlerdi. İhtiyar adam çok geçmeden hafifçe horlamaya başladı ama Matrena'yı bir türlü uyku tutmuyordu...

Bu sırada, ayın, üzerinde düş gördüğü ceset yığnında bir şey kımıldadı. Bu canlı "şey" katılmış cesetlerin arasından kendini güç bela kurtarıp mezarlığın kapısına doğru sallana sallana ilerledi. Büyük bir beze sarınmıştı, mehtabın ışığı onu gölgelere bürüyordu. Mezarlık bekçisinin küçük kulübesine varınca kapıyı çaldı.

Matrena yataktan sızlana sızlana kalkıp kapıya bakmaya gitti. Çılgık atınca Parfen de uyandı. Karısının yanına gelince, kapıda, mehtabın aydınlığında kefene sarılmış cesedi o da gördü. İhtiyar kadıncağız kaçıp ikonaya sığınmış, tir tir titriyordu. Adamcağız ise arka arkaya ıstavroz çıkarıp hortlağı kovmaya çalışıyordu...

Mezarlığa getirildiğinde baygın olan, ama soğuğu yiyince kendine gelen tifüslü adam, gün doğduğu sırada Parfen'in yatağında uyuyor; ihtiyar bekçi de delirmişçesine kendi kendine bir şarkı mırıldanan karısını yatıştırmaya çalışıyordu.

İblisin Oyunu

Fedya, Ostap ve Mitri adlı üç yoldaş küçük bir şehirde Sovyet Sosyalist Federatif Rus Cumhuriyeti'nin davasına fedakârlıkla hizmet etmekteydiler; gerçi bu kadar karmaşık bir ismi içlerinden hiçbiri üç fıçı votka verseler bile doğru telaffuz edemezdi. Fedya, *Reve-om*'un yani Devrim Komitesi'nin başkanlığını yürütüyordu; Ostap erzak komiseriydi; ünvanlardan hoşlanmayan Mitri ise şüphelileri polise bildirmekle yetiniyordu. Buna rağmen içlerinde en bön olan o değildi...

Fedya, Ostap ve Mitri, şefkat dolu ve gürültülü bir muhabbet beslerlerdi birbirlerine... Ve ıslak bir muhabbet. Zira bu muhabbet daha ziyade, mülkiyeti gerçek komünistlere ait olan o şişeler açıldığında kendini gösterirdi.

Günün birinde Fedya Moskova'dan devasa bir belge aldı. Kızıl Bayrak Nişanı'na layık görülmüştü. Bu nişan, herkesin bildiği gibi, eski değersiz nişanların yerini almıştı.

Bu onur Fedya'yı çok sevindirdi, bu vesileyle güzel bir kutlama yapmanın arkadaşları için de bir zevk olacağını düşündü.

Yanılmıyordu. Üç kişilik sovyet, haberi öğrenir öğrenmez, "Bunu ıslatmak lazım" dedi erzak komiseri.

Kurumuş dilini şiş dudakları üzerinde gezdiren küçük Mitri "Ne kadar tuhaf, şimdiden susadım" diye mırıldandı.

• • •

Yemek eski âdetlere uygun olarak hazırlandı, zira yeni rejim bu konuda herhangi bir değişiklik öngörmemişti. Acılı ve yağlı meze-ler, bol kremalı pancar çorbası, besili bir tavuk ve pahalı pastalar süslüyordu sofrayı.

Şhrin tamamı kokuşmuş ringa balığıyla besleniyordu ama erzak komiserleri sihirbazdır, çölün ortasında bile türüf mantarı ve seçkin aşçılar çıkarırlar şapkalarından.

İçkileri Mitri ayarlamıştı. Yoldaşları bu işi ona bırakmışlardı. Kısa boylu, az konuşan biriydi, matah bir görünüşü yoktu ama bağlantıları vardı. Bunu da kanıtladı: Garsonlara birkaç şişe rom, birkaç şişe kimyon rakısı ve şampanya getirtti. Bunların yanında küçük bir fıçı votka da açtırıldı.

Henüz tavuğa geçmemişlerdi: Fedya ağlayarak Moskova'dan gelen belgeye sarılıp duruyordu, Ostap bağıra bağıra Enternasyonal'i söylüyor, Mitri de ter içinde, votka, şampanya ve kimyon rakısıyla güçlü karışımlar hazırlıyordu.

Sıra tatlıya gelince Ostap düzensiz bir salınımın hareket ettirdiği yaylar gibi titreyen zayıf bacaklarının üzerinde doğruldu. Fedya'nın yüzüne esin dolu ama muğlak bir bakışla bir süre baktı; kemikli yüzüne geniş bir tebessüm yayıldı ve "Yoldaşlar, bu güzel akşamdan sonra bir güzel eğlenelim mi? Bakın şimdi..."

Dili daha iyi dönsün diye, Mitri'nin uzattığı ağzına kadar dolu fincanı bir dikişte içti. Gelgelelim bundan sonra –şaşılacak iş– dili o denli dolanmaya başladı ki arkadaşları eğlenmenin ne olduğunu bir türlü anlayamadılar. Ama içtikçe kendilerine olan güvenleri daha da arttığından, Ostap sokağa çıkınca, ne yapacaklarını bilmemelerine rağmen peşine takıldılar.

Biraz ilerledikten sonra erzak komiseri bir eve dalıp ortadan kayboldu. Çok geçmeden yanında titreyen biriyle geri geldi; elinde tuttuğu, kuyruğu ve boynuzlarıyla kabaca bir şeytani andıran kauçuktan oyuncak bebeği ödül kazanmış gibi kaldırıp sallıyordu.

"Bu oyuncak imalatçısında aradığım şeyi bulacağıma emindim. Ağlama gerzek herif, papaza götür bizi" diye bağırırdı Osrıp.

Fedya ile Mitri işin ilginçleşmeye başladığını görünce neşeyle bağıştılar:

"Papazın evine! Papazın evine!"

Vardıklarında papaz çoktan yatmıştı. Uzun sakalı geceliğinin üzerinde kara bir yama gibi görünüyordu.

"Üstünü giy, kilisenin anahtarını al gel, ihtiyar karga" diye emretti Ostap.

Papaz itiraz etmeye kalkışmadı. Böylece üç kafadar önde, kordudan soru işareti gibi bükülmüş iki silüet arkada, yola koyuldular.

Kilisenin büyük kapısı uğursuz bir gıcırtyla açıldı ve içeriden üstlerine öylesine gizemle dolu, serin bir esinti geldi ki sarhoşluklarına rağmen biraz ürktükleri için kapı eşiğinde durdular.

“Önden buyur Fedya” diye fısıldadı Ostap.

Fedya Mitri’yi itti, sonra ötekini ve papaza dönüp “Haydi bakalım kara sakal. Ev sahipliğini görelim” dedi.

Ardından içeri girdiler. Ostap elektrik lambasını yaktı. Lambanın ışığı bir sütunu aydınlattı ama uzun sahin bu yüzden daha da karanlık göründü. Üç kafadar artık kendilerini o kadar da cesur hissetmiyorlardı.

Yine de Ostap, kafasını bir kez taktığı için, kutsanmış su kabını aramaya koyuldu. Bulduğunda da kendisine cesaret vermek için avazı çıktığı kadar bağırdı:

“Mitri, küçük şişelerden birini aç da şunu doldur.”

Böyle bağırırken bir yandan da muzaffer bir edayla oyuncağı sallıyordu. O an arkadaşları işin aslını anladı. Yapacakları şey, kilisede şeytana alkol banyosu yaptırmaktı. Harika bir fikir olduğunu düşünüp Ostap’ı alkışladılar. Ostap da oyuncak bebeği alkol dolu kutsanmış su kabına soktu.

Sonra yere oturup bir sütuna sırtlarını yasladılar, ardından küçük şişelere doldurdukları içkileri içmeye koyuldular.

Ama sesi yansıtan kubbenin altında birdenbire –rüzgâr uğultusu mu, kapı gıcirtması mı, yarasaların kanat çırpışı mı, bilinmez– kasvetli bir tür homurtu duyuldu.

Fedya doğruldu, dehşete düşmüştü, kutsanmış su kabına bakınca çığlığı bastı.

“Gitmiş” diye kekeleydi, “Orada yok artık.”

Ostap ile Mitri de su kabına bakınca ikisinin de beti benzi attı.

Şeytan bebek kaybolmuş, ardında sadece kötü kokulu ve kaban bir köpük kalmıştı. Paniğe kapılıp sendeleyerek oradan kaçtılar. Mitri istavroz çıkarırken yoldaşlarının böğrüne böğrüne vurup duruyordu.

Papazın da, göz attıktan sonra, korkudan dişleri takırdamaya başlamıştı. Ama ihtiyar oyuncakçı pis pis sırıtarak “Korkma Papaz efendi, kauçuk votkaya dayanmaz” dedi.

Ardından, birkaç fırtta kutsanmış su kabını bitirdi.

Ölüm Komiseri

Tutsaklar mahzenin karanlık arka tarafında karıncalar gibi belli belirsiz kaynaşırken, bitmek üzere olan bir mumun aydınlattığı kapı tarafında iki kadın duruyordu. Genç olanı hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu. Hücrenin en yaşlısı olan öteki kadın, Marie Matvevna tatlılıkla ve bütün gücüyle genç kızı teselli ediyordu:

“Haydi ama küçüğüm. Üzmeyin kendinizi. Sizi korkutmak istediler, sırf Sarbin Kontesi olduğunuz için. Çok geçmeden sizi serbest bırakacaklardır. Bana sizi kimin sorguladığını söyleyin hele.”

“Çok nazik bir gençti. Kötü birine benzemiyordu.”

“Gördünüz mü! Adı neydi, biliyor musunuz?”

“İvanof’tu sanırım.”

Bu adı, konuşmanın genel havasına uygun olarak normal bir ses tonuyla söylemişti. Ama bu adı telaffuz eder etmez mahzende huzursuz edici bir esinti esti; Marie Matvevna bile sessizliği bozmaya cesaret edemedi. Sonra, karanlığın içinden ateşli bir ses yükseldi, o denli delice bir dehşetin izin taşıyordu ki bütün hapishanenin sesi gibi çıkmıştı:

“Ölüm Komiseri. Geri gelmiş. Ölüm Komiseri...”

Sonra tekrar sessizlik kapladı ortalığı, ama bu sessizlik solumalarla, dehşet düşünceleriyle o kadar yüklüydü ki çocuk kontesin ağlaması kesildi.

Hücre bir uğultuyla dolmaya başladı. Erkekler volta atıyor, kadınlar ağlaşıyor, yaşlı bir papaz dualar okuyordu. Sarbin Kontesi gölgelerin gölgede fısıldaştıklarını duydu.

“Sadist herif!”

“Hoşuna gitmeyenleri seçen alçak!”

“Ya da fazlasıyla hoşuna giden kadınları!”

“Kim bu?” diye sordu Marie Matvevna’ya. Ama o kadar alçak sesle sordu ki yaşlı kadın duymamasına rağmen soruyu tahmin etti.

İğrendiği için kalınlaşan bir sesle:

“Eski bir öğrenci, buradaki Çeka'nın¹ başkanı oldu. Çok güçlü. Canavarın ya da delinin teki, bilmem...”

Bu sırada mahzenin kapısı yavaşça açıldı. Kapı ağır ağır men-
teşelerinin üzerinde gıcırdayarak dönerken, ağzından ateş çıkaran
bir hayvan esnemeye başlamış gibi, solgun bir alev parıltısı da
mahzene yayılmaya başlamıştı. Alev alev ışıldayan kapıda dört
adam göründü. Bunlardan üçü güçlü kuvvetli, upuzun boyluydu;
tepeden tırnağa deri kıyafetler giymişlerdi: Kalçınları, kısa ceketleri,
pantolonları hep deridendi ve ellerindeki meşalelerin trajik ışığı
üniformalarının kalın kıvrımlarında gülkurusu renginde küçük
parıltılar oluşturuyordu. Üç izbandutun ortasında zayıf bir delikanlı
silueti görülüyordu.

• • •

Bu teatral görüntü karşısında bir saniyelik sessiz bir yürek sıkın-
tısı mahzeni kapladı. Mahzende hiç kimse hareket etmeye cesaret
edemedi. Sonra kadınlarla erkekler, aydınlanan mahzende etrafı
arayıp tarayan o soluk ve donuk bir çift gözle karşılaşmamak için
birdenbire elleriyle gözlerini kapatarak yalvarışlar içinde, umutsuz
bir hareketle kendilerini yapış yapış zemine attılar. Ayakta sadece
Sarbin Kontesi ile Marie Matvevna kalmıştı: Biri gururdan öteki
şaşkınlığından.

Işık eğilmiş enselerin, gömülmüş başların, titreyen ve birbirine
sıkı sıkı yapışmış, bir dehşet ürpertisiyle meşum bir ilaha selam
durmakla meşgul omuzların üzerinde dans ediyordu.

Ölüm Komiseri, diz çökmüş kurbanlarının önünde kımıldama-
dan duruyordu. Sarı saçları özenle arkaya taranmıştı, alnında tek
bir çizgi yoktu; dudakları ince, çenesi sivriydi. Yüzündeki soluk-
luğun güzel olduğu söylenebilirdi, şayet soluk bir cesedin yüzünü
hemencecik akla getirmese ve bir de dudağının tam kenarındaki,
ağzını zalimce uzatan küçük kırmızı lekeyi daha belirgin kılmasa.
İvanof tutukluları izlerken burnundaki hafif titreşim, ayaklarının
dibine kapanmış bedenlerden yayılan dehşetin ince dalgalar halinde
sinirlerine aktardığı şehveti gösteriyordu.

1 SSCB'nin ilk istihbarat örgütü. (ç. n.)

En sonunda bakışlarını ayakta kalan iki kadına çevirdi. Marie Matvevna'nın nefret ve iğrenmeyle kasılmış yüzü ilgisini çekmedi, ama Sarbin Kontesi'nin yüzüne hayranlıkla bakakaldı. Genç kadının ağzı kasılmaktan titriyordu; ıslak yanaklarında, sabit bakan gözlerinde komiser için o kadar lezzetli bir dehşet vardı ki hazdan boğulmuşçasına ancak fısıldayabildi adamlarına:

“Şu.”

Derin bir nefes aldı, iğrenç şekilde tatlı, ilik gibi yumuşak ve hiç titremeyen bir sesle devam etti:

“İlk olarak, şunların on tanesini alın.”

Ölüme mahkûm edilenler gidince, kalanlar ölümün affettiği insanların o hayvani rahatlamasıyla yerden kalktılar.

• • •

Şafak ölüme götürülen grubu müşfik ışıyla okşuyordu. Ölüm mahkûmlarının adımları tekerlek izlerinde cıvık bir ses çıkarıyordu, vücutları birbirine çarpıyor ama artık kendilerine ait değilmiş gibi bunu fark etmiyorlardı. Çeka elemanları konvoyun başında ilerliyor ve yollarına konan serçelere taş atarak ısıklık çalıyorlardı.

İvanof ötekileri rastgele sıraya sokturmuşken Kontesi'i yakınında tutmuş ve gözlerini yüzünden ayırmamıştı. Genç kadın seçildiği andan itibaren titremez olmuş ve çocuksu varlığında kaybolan dehşetin yerinde, kendisini narin elleriyle öldürecek cellada karşı gergin bir öfke birikmeye başlamıştı. Onu yakınında, neredeyse kendisine değecek kadar yakınında hissediyordu. İvanof ise kızın dehşetini gözleyip bunun tadını çıkarıyordu. Genç kız ürperiyordu, büyümekte olan öfkenin etkisiyle ve bu öfke bilincine de iradesine de üstün gelmek üzereydi.

Komiser onu iyice inceleyince hayal kırıklığına uğradı. Bu narin yüzde önceki gün gördüğünde şehvetini uyandıran o şaşkınlığı tekrar görmek için alıpatlarını çıkarıp horozunu kurdu. Ardından gülümseyerek dilinin ucuyla kurmuş dudaklarını yaladı.

Genç kız bunu görünce irkildi, varlığının derinliklerinden vahşi bir nefretin, doğal bir ihtiyaç gibi karşı konulması mümkün olmayan bir cinayet arzusunun yükseldiğini hissetti. Vahşi bir hayvan gibi çılgılık atarak İvanof'un üzerine atıldı, yüzüne vurdu. Bir işaret

gibi geldi bu hareket ötekilere. Mahkûmların hepsi İvanof'un üzerine çullanarak silahını kullanmasına fırsat vermedi: Yumruklarıyla, tırnaklarıyla, dişleriyle giriştiler: Gözlerini oydular, ağzını yırttılar, üstünde tepindiler, açgözlü ağızlar gırtlığına yapıştı. Bu sırada İvanof'un adamları kalabalığa ateş ediyor, dipçiklerini mahkûmların kafalarına indiriyordu, ama yaralananlar tuttuklarını bırakmıyor ve kanları, parçalamaya devam ettikleri İvanof'unkine karışıyordu.

En sonunda komiseri bıraktıklarında geriye gözçukurları boşalmış, çamurlu yolu kızıla boyayan şiş bir kütle kalmıştı yalnızca.

Dağların Kanunu

“Küçük hemşire, su! Boğazım yanıyor.”

“Küçük hemşire, yalvarırım size, bacağımin yerini değiştiririn. Sanki dizimi kırıyorlar.”

“Küçük hemşire, alnımı ıslatın da acım azalsın.”

Bu yakarışlar hastaneye dönüştürülmüş, geniş bir *isba*'dan yükseliyordu. Gönüllü Rusların, Kızıl Muhafızların çemberini kırdıktan sonra geldikleri Kuban köyü, dar sokaklarının, basık evlerinin arasında gittikçe sıkışyordu. Hızlı gelişen muharebe çok sert geçmişti. Yaralıları evsahipliği yapan kulübe hastalıklı ve çürümeye yüz tutmuş zavallı insan eti kokuyordu. Batan güneşin ölgün ışığı yere uzanmış, acıdan soluk soluğa kalmış yaralıları vuruyordu. İlk gelenler yatak bulabilmişti. Ama sonradan gelenleri paltolarını çıkarmadan, üstleri kanlı halde, yan yana yere yatırmak zorunda kalmışlardı.

İnleyerek yerde iki büküm yatan bu büyük karartıların arasında, bütün dağınık ısıtıları üzerinde toplayıp, bir dost gibi, bunları yaralıların üzerine serpiyormuş gibi görünen beyaz bir silüet geziyordu. Yaralılar onu, kendilerinden yavaşça uzaklaştığını hissettikleri hayatlarının bir imgesi gibi, emin bir şefkat okunan, tutku dolu bakışlarıyla takip ediyordu. Hareketlerindeki kesinlik kaygıları dindiriyor, tatlılık ise acı içindekileri okşuyordu. Vakit bulamadığından yararlılarla pek konuşamıyor ama yüzünde dolanan cesaret verici tebessüm sözlerden çok daha teselli ediyordu.

“Vanya! İki kova su, çabuk!” diye bağırdı öteki hemşireye.

Su, bu bahtsızlara verebileceği neredeyse tek şeydi, zira ne pansuman ne ilaç vardı. O ölümcül geri çekilme sırasında her şeylerini kaybetmişlerdi; geriye kala kala, bir avuç ayakta kalmış subayın koruduğu, üzerine üst üste yaralıların atıldığı birkaç yük arabasından oluşan gönüllülerin konvoyu kalmıştı.

Bir an soluklanmak için, *isba*'nın bir köşesine, bir teğmenin yanına bağdaş kurarak oturdu. Bu gencin sarı saçları kısacık kesilmiş, bu haliyle derin çizgilerle dolu alnı daha da açığa çıkmıştı.

“Söyleyin Sereya, hâlâ acınız var mı?”

“Biraz azaldı, Olga’cık. Morarmış yerlerim daha iyi. Baktığınız bütün yaralıları içinde durumu en iyi olan benim. Haydi, dinlenin biraz. Böyle çalışarak kendinizi perişan edeceksiniz. Daha on sekiz yaşındasınız ama yüzünüze bakan sizi ihtiyar sanır.”

“Susun bakalım” diye karşılık verdi gülerek. Konuşmak yorar sizi. Uyumanız lazım, gece çökmek üzere.”

Gerçekten de gece yaklaşırken acı çekenlerin hissettiği yürek daralmasıyla gölge *isba*’ya sinsice sızıyordu.

“Hemen gitmeyin Hemşire Olga” diye yalvardı delikanlı. “Memleketinizden bir hava okuyun, sizi korkutan ama sevmeden de edemediğiniz Kafkasya’dan.”

Genç kız diğerlerine dönerek, “Şarkı söylesem rahatsız olur musunuz?” diye sordu.

“Olur mu hiç! Olur mu hiç! Yaralarımızı bir anlığına unutturuz!”

Yabancı heceli, gırtlaktan çıkan Kafkas şarkısı *isba*’yı doldurdu. Sarp dağları, güneşi ve sanki baltayla yarılmış rüzgârlı vadileri, akıntıların gürül gürül çağlayışını, doruklara sığınmış savaşı küçük Kafkas köylerini ve göğün enginlerinde uçan kartalları canlandırdı dinleyenlerin ilkel ruhunda.

“Küçük Hemşire” dönüşüm geçirmiş; tatlı, cevval ve kendini hastalarına adayan akıllı hemşireden geriye hiçbir şey kalmamıştı. Yere doğru eğilmiş ama buna rağmen büyümüş, aydınlık bir dinginlikte bütün hatları sakinleşmişti; asırlardır rıza gösterilmiş bir esaretin alinyazısına katlanıyormuş gibiydi; ama aynı zamanda pastoral ırkların sade ve özgür zarafetine dönüşmüştü bizzat. Serge Katkof bir taraftan ona bakıyor bir taraftan da ılık akşamlarda pınarlara su doldurmaya giderken böyle şarkı söylüyor olmalı diye aklından geçiriyordu.

“Ne kadar tuhaf birisiniz Olga!” dedi. Koran’lıları ve dağlıları hiç terk etmediğinize inanası geliyor şu an insanın.”

“Doğru” dedi dalgın dalgın küçük hemşire. “Her ne kadar Terrek’teki köyümü erken yaşta terk etmiş ve Moskova’da tıp okumuş olsam da içimde dağların çağrısını ve kanununu, küçük, aman vermez savaşı halkımın çağrısını duyuyorum. Gördünüz yemekte, dinimizin ve Peygamberin yasakladığı hiçbir şeyi yemem... Size söylediğim şarkının ne anlattığını biliyor musunuz? Nişanlısı sa-

vaşta öldüğünden onun peşinden gitmek için kendini öldürmek zorunda olan genç bir kızın acıklı hikâyesini anlatıyor. Bu zorunlu intihar, biz medeni insanların gözüne suç olarak görünse de bu sarkıyı söylediğimde bana doğru geliyor... Zaten neredeyse memleketimdeyiz, havası da beni etkiliyor... Rüzgâr ruhundan bir şeyleri buraya taşıyor.”

Camları kırılmış pencereye gitti, gün içinde yaman coşkunluğunu gördüğü dağları ağır gölgenin arasından seçmeye çalıştı... Birkaç mum daha getirmişlerdi. Birini Katkof'un başucuna götürüp yaktı, “İçiniz açılınsın biraz” diye fısıldadı. Serge elini tutup öptü bir ikonayı öpermişçesine.

“Olga, buraya şefkat görmek için geldiğini zannetmiyordum” dedi sertçe bir ses.

Olga arkasını dönünce eşikte uzun boylu bir delikanlının durduğunu gördü: Gözbebekleri alev alev yanan bu delikanlının başında kürk şapka, üstünde Kuban Kazaklarının giydiği uzun tunik, belindeki kemerinde de uzun, eğik bir hançer vardı.

“İyi akşamlar kardeşim” dedi şefkatle küçük hemşire, ama sorusuna cevap vermedi. “Akşam yemeği için beni almaya gelmiş olmalısın. Yemeğe gidecek vaktim olmadığını, buraya yiyecek bir şeyler getirmelerini söylersin. Daha şu zavallı Vasili'nin pansumanını bile yapmadım.”

Delikanlıyı alnından öptü. Delikanlı da kardeşçe öptü onu alnından.

“Merak etme küçüğüm... Hemşire Maşa yerine bakmaya gelecek. Bak, geldi bile.”

Saçlarına ak düşmüş, üzerinde altıpatları görünen kadın içeri girip, “Gelmez olur muyum? Haydi, gidip istirahat edin biraz, yoksa gece olmadan bitkinlikten bayılacaksınız. Kız kardeşinizi götürün Cemla.”

Birlikte çıktılar. Ay sarı bulutların arasından yükseliyordu. Donuk yüzlü kız tatlı tatlı bakan badem gözleriyle; oğlan da kartal bakışlı çökük gözleriyle yakındaki karanlık ve gizemli dağları aynı anda seyre koyuldular.

Bu sırada Hemşire Maşa, Katkof'a fırça atıyordu: “Olga'nın elini tutmak da nereden aklınıza geldi? Ağabeyi bir âşık kıskançlığıyla göz kulak olur Olga'ya. Bu oğlanın tek kusuru da bu işte. Yoksa

sevimli bir oğlan, kardeşine de eşi benzeri zor bulunur bir şefkat besliyor...”

Olga’yla Cemla herkesin yemeğini yediği masaya geldiklerinde neşe ve sevinç çığlıklarıyla karşılandılar. Anlaşıldığı kadarıyla küçük hemşire herkesin gözdesiydi. İyiliğinden, berrak ve kararlı nezaketinden, sadık bir köpeğinkini andıran bağlılığından dolayı seviyorlardı onu. Tehlikenin baş gösterdiği bir akşam çılgınca bağlı olduğu bir subay ailesinin kapısına boylu boyunca uzandığını duymuşlardı. Hiçbir şey onu yerinden kımıldatamamıştı.

Tam çoban sofrasından kalkarlarken bir ulak hızla masaya doğru geldi.

“Cemla, bu geceki keşif görevi sana verildi” dedi.

Delikanlı yerinden kalktı, filintasını aldı, kardeşini öptükten sonra çevik ve sessiz dağlı adımlarıyla oradan ayrıldı.

Birkaç dakika sonra Olga da yaralıların yanına döndü.

Gece sonuna yaklaşmaktaydı. Şafağın söktüğü yerde henüz bir ısıltı ortaya çıkmadan önce, solgun bir ışığın görüldüğü saatti. Hastaneye döndürülmüş *ışba* birkaç alevin belli belirsiz titrettiği karanlıkta boğuk boğuk soluyor, inliyor, sayıklıyordu. Olga iki sandalyenin üzerine uzanmış, kulağı eşikte, hafif bir uykuya dalmıştı. Kapı çalındı. İrkilerek uyandı. İki kişi battaniyeye sarılmış birini getirmişlerdi, içinden hırıltılar geliyordu. Taşıyanlardan biri fısıldadı:

“Teğmen Cemla. Boynundan yaralandı. Durumu çok ciddi.”

Genç kızın gözkapakları şiddetle açılıp kapanmaya başladı, titrek bir sesle, “Tamam. Pencerenin yanındaki boş yere yatırın, yavaş olun ama, sonra da doktoru çağırın” dedi.

İki askerden yaşı büyük olanı ötekine, “Kız kardeşi. Buraya getirmeseydik keşke” dedi çıkarlarken.

Heyecanla battaniyeyi açınca esmer güzeli yüzü, gururlu dudakları, eğik burnu gördü. Cemla kendinde değildi, solumaya devam ediyordu, ama Olga artık çok geç olduğunu anlamıştı. İçinden bir ürperti geçti, yaralının üzerine eğildi, kıpırdamadan öylece kaldı.

Doktor geldiğinde hâlâ o vaziyetteydi. Yaralıyı, sonra da kızını muayene etti.

“Zavallı küçüğüm” dedi sadece. “Size birini göndereceğim.”

“Yo, hayır doktor, yalvarırım. Artık yapılacak bir şey olmadığını biliyorum. Onunla beni yalnız bırakın.”

Sesinde emredici bir titreme vardı, yaşlı doktor kıza sarıldıktan sonra oradan ayrıldı.

Olga ölmekte olan gencin yanına uzandı, elini tutup dudaklarına götürdü ve gözbebekleri büyümüş halde delikanlının zayıflamakta olan tekdüze hırıltısına kulak kabarttı. Kısa süre sonra kulağına yalnız ötekilerin acı dolu uğultularından başka ses gelmez oldu.

Dışarıda güneş dağların ardından yükseliyor, gölge soluklaşıyordu. Kararsız bir ışığın sardığı dağlara pencereden baktı, daha devasa, daha yakın görünüyorlardı. Dağlardan inen, ıslak ıtırlarla yüklü, serin bir esinti birden irkilmesine neden oldu. Hipnotize edilmiş gibi, parmakları cesedin üzerinde gezinmeye başladı, kemerinin üzerindeki uzun Kafkas hançerine gelince durdu. Özenle, telkâri kılıfından çıkardı. Hançerin eğik ucunda belli belirsiz bir parıltı görüldü ve tek bir hamlede genç kızın göğsüne saplandı.

Böylece herkes anladı: Cemla'nın kardeşi, meğer nişanlısıymış.

Kessel ve Kısa Hikâyeleri

Gelişim yılları ve hikâyelerin yazılışı

Bu kitap, Joseph Kessel'in yazdığı, çoğunluk için artık ulaşılması mümkün olmayan on beş kısa hikâyeyi bir araya getiriyor. Ofort sanatının temel özelliklerinden biri olan kontrastlı aydınlatma etkilerini kullanarak okurlarını cezbetme gayretindeki yazarın az bilinen bir yönünü gösteren *Six contes* (1926) (Altı Hikâye), *Quatre contes* (1927) (Dört Hikâye) ve *Nouveaux contes* (1928) (Yeni Hikâyeler) adlı kitapları sınırlı sayıda ve lüks edisyon olarak yayımlanmıştı. Joseph Kessel çok erken yaşta hikâyelerin tadına varmış, kelimelerin anlattığı maceraların şehvetli lezzetine kapılmıştı. Çocukluğunun daha ilk yıllarında annesinin ona her gece anlattığı egzotik hikâyelerin büyüüne kaptırmıştı kendisini. Hayalgücünün baştan çıkardığı, anlatının hareketine kapılan Kessel altında file olmadan tehlikeli ip cambazlığı numaraları yapıyordu: "Hatırladığım kadarıyla her zaman hikâye dinlemek ve anlatmak istemişimdir, sonra da yazmayı. Kardeşime sabahın ikisine kadar hikâye anlattığım olmuştur. Anlattıkça yazıyordum hikâyeleri."¹

Orenburg'ta kaldığı sırada Lermontov'un, Puşkin'in ve Aleksis Tolstoy'un anlatılarını okur, Rus tarihinin büyük şahsiyetlerinin muhteşem kahramanlıklarına hayran kalır.² Kazak destanı, Stenka Razine, Mazeppa ve Pugaçov'un parlak maceralarının sözlü ve yazılı anlatımları onun hikâyeci yönünün oluşumuna ve insanlara yönelik bakışının biçimlenmesine katkıda bulunur: "Rus yazarlara borçlu olduğum başlıca şey, mûsamaha duygusu ile hemcinslerim hakkında yargıda bulunmayı reddetmektir."³

1 "L'Express va plus loin avec Joseph Kessel", *L'Express*, no: 933, 26 Mayıs-1 Haziran 1969, s. 158.

2 Genç yazarın oluşumuyla ilgili detayları Yves Courrière'e borçluyuz. Tutku dolu biyografisi, *Joseph Kessel ou sur la piste du lion*, (Plon, 1985) Kessel'in eserlerine giriş niteliğindeki en iyi çalışmadır.

3 Gabriel d'Aubarede, "Des Bas-fonds a la Coupole : une heure avec Kessel", *Les Nouvelles littéraires*, 6 Aralık 1962, s. 10.

1908'den 1913'e kadar kaldığı Nice'te *Savaş ve Barış* ile *Üç Silahşorlar*'ı okur, bunlara hayranlık duyar. Bu iki kitabı hayatı boyunca yanından ayırmayacaktır: "Beni çok etkileyen, yazarken sıkılmamamı sağlayan, hatta hayattaki davranışlarım üzerinde çok büyük etkisi olan yazar, Alexandre Dumas pè're'dir. *Üç Silahşorlar* edebi ve insani gelişimimde devasa bir rol oynadı. [...] Dostluk, cesaret ve macera anlayışı. Tüm bunları *Üç Silahşorlar*'da buldum."⁴ Babasıyla Fransızca öğretmeninin tavsiyesi üzerine Stendhal ve Balzac'ın eserlerini okur, bir yandan da Kipling ile Thomas Hardy'nin büyülu anlatılarına merak sarar. Aynı zamanda özgün dillerinden Dostoyevski ile Lev Tolstoy'un romanlarını okur.

Ebediyat zevkinin şekillendiği bu ergenlik yıllarında okumaktan arta kalan vakitlerini "savaş, kudurma ve ağgözlülük"⁵ konusunda işine yarayacak deneyimler kazanarak geçirir. Yolculuklara tutkun, tehlikelerle yoğrulmuş hayatlar süren insanlara meraklı bu macera romancısı edebiyatın kimi üstatlarıyla sıkı bir bağ kurar. Conrad'ın, Eugène Sue ve Alexandre Dumas'nın "romanlarıyla beslenen"⁶ Kessel on iki yaşından itibaren lise arkadaşları için tarihi hikâyeler kaleme alır. Ama gerçek anlamda ilk iki hikâyesini, "Le Coq rouge" [Kırmızı Horoz] ile "Dans les taillis de Bieloveya"yı [Bieloveya Korularında], dış politika servisinde çalıştığı, itibarlı *Le Journal des débats* için yazar. Kessel çoğunlukla "novela" estetiğine sahip metinleri belirtmek için jenerik "hikâye" terimini kullanır. Bu açıdan örneğin Maupassant'ın *Contes Bécasse*'ının üne kavuşturduğu, 19. yüzyılda oluşan kullanıma uyar. Yine de 50'li yılların ortasında *Cœurs purs* [Saf Kalpler] ile *La Nagaika*'nın [Kamçı] önsözünde sadece "novela" terimini kullanır.

Gallimard Yayınları'nın sahibi Gaston Gallimard'ın teşvikiyle 1922'de ilk hikâye kitabı *La Steppe rouge*'u [Kızıl Bozkır] yayımlar. Bir biçim ve üslup bütünlüğü sergileyen, Rus Devrimi'nin hemen sonrasındaki siyasi ve sosyal gerçekliği yansıtan bu yedi hikâye Bolşeviklerin yürüttüğü baskı politikalarına ışık tutar. Bolşeviklerin uyguladığı şiddetin, buna maruz kalıp kaçınılmaz olarak deliliğe,

4 Age.

5 Joseph Kessel, *Dames de Californie*, Paris, Gallimard, coll. Folio, s. 10.

6 "Une heure avec Joseph Kessel", F. Lefèvre'in Kessel'le yaptığı görüşme, *Les Nouvelles littéraires*, 12 Haziran 1925, s. 6.

önüne geçilemez biçimde hızla uçuşuruma sürüklenen insanların üzerindeki korkunç etkilerini anlatır. Güçlü ve etkili bir kaleminden çıkan bu hikâyeler Paul Valéry'de hayranlık uyandırır, zira "dehşet ve bunalım ile güncel hakikatin gücünü tüm çıplaklığıyla"7 ortaya koyan ölçülü üsluba kayıtsız kalamamıştır. Bu kısa anlatıları yazmak için ortaya koyduğu edebi çaba Kessel'in "kuru kazı" sanatında ustalaşmasını sağlar: İnce hatlar kazımak ve imkânlardan olabildiğince tasarruf ederek heyecan verici kontrastlar yaratmak. Gerçekten de bu kısa anlatıları yazmak için giriştiği yazı alıştırmaları *L'Equipage*'ın [1923, Kanatlılar] başarısına katkıda bulunan bir anlatı tekniğinin gelişmesine yardım etmiştir. Hikâyeci gibi, romancı olarak da, uçak filosunun iki üyesinin yeraltında yaşadığı dram ile ortaklaşa yaşanan maceranın doğurduğu kardeşliğin ahla-ki havası arasına daimi bir gerilim yerleştirerek dramatik sahneleri anlatının ritmine ustalıkla yedirmiştir. Kessel, kısa anlatılar yazarak romancılığına hizmet edecek nitelikler kazanmıştır: "Romancıda hikâyeci yeteneğinin bulunması her zaman önkoşul olmalı. [...] Bu, esere tadını ve kıymetini veren yazarın yaşam canlılığıdır."8

Le Journal des débats'da yayımlanan ilk iki metni saymazsak, Kessel bütün kısa hikâyelerini edebi kariyerinin ilk döneminde yazmıştır. Aralarında bağlantı bulunmayan, birbirinden bağımsız bu metinler kozmopolit bir figürler mozaiginden meydana gelir. Kessel'e göre anlatının hızı ile konunun sadeliği sayesinde novela gençliğin canlılığı ve ateşiyle uyum içindedir: "30 yaşına kadar çok novela yayımladım. Bu edebi ifade biçimi gençliğin sabırsızlığı ile gençlik ateşinin işleyişine mükemmel biçimde uygun düşmektedir. [...] Hikâye anlatmaktan hoşlandığım için hikâye anlatırım, işleyişini, rengini görmek için."9 Bu metinlerde neyin kurgusal neyin gerçek olduğunu belirlemek elbette kolay değil. Yine de bu metinlerin, bu maceracı gençliğin, altı ayda yapılmış bir dünya turunun –*Altı Hikâye*'de hissedileceği üzere– yankısı olduğu söylenebilir. Kessel İtilaf Devletlerinin Sibiryâ seferine gönüllü katılıp 1918'in Ekim ayından 1919'un Mayıs ayına kadar sürecek uzun bir yolculuğa çıkar: New York, Honolulu, Vladivostok, Kobe ve Şangay'a düşer

7 Yves Courrière, age. s. 213.

8 "Une heure avec Joseph Kessel", age, s. 6.

9 Joseph Kessel, *La Nagaiha*, Paris, U.G.E., coll. 10/18, 1988, s. 13.

yolu. Çin metropolü Şangay'da mandarin döneminin tanığı, Fransız idareci M. Wilden'in kendisine anlattığı tuhaf, heyecan verici hikâyelerle doldurur not defterini.

Daha çeşitli olan ikinci hikâye kitabı, bir peri masalı ile Somme Muharebesinin görüntülerinden, yazarın Vladivostok'a yaptığı yolculuktan ve Paris'te mülteci olarak yaşayan eski Çarlık Dönemi'nin yüksek mevki sahipleriyle yaptığı görüşmelerden ilham alarak yazdığı üç kısa hikâyeden oluşmaktadır. *Yeni Hikâyeler* ise Rus damarından alır malzemesini: Birtakım gazete haberleri ve özellikle de Bolşeviklerin zulmüne uğramış çok sayıda mültecinin birinci ağızdan tanıklıkları, bu hikâyelere temel olur: Bolşevizmin ilk yılları, devrim sırasındaki olaylar, "çocukken terk ettiği ve onu hâlâ mıknaş gibi çeken Rusya'nın cazibesi"ni¹⁰ gösteren bu iki hikâye kitabının temalarına, dekorlarına ve kişilerine esin verir.

Eleştirel bir gerçekçiliğin biçim ve zorlukları

Kessel 1926'dan 1928'e kadar bir taraftan dergilere (*La Liberté* ya da *La Nouvelle Revue française*'e) yazılar yetiştirirken bir taraftan da romanları (*Les Captifs* [Tutsaklar], *Nuits de princes* [Prenslerin Geceleri]) ile hikâyelerini yazmayı sürdürür. Hikâyelerinde muhabirlik işinin –özellikle Riga'da, Çeka'nın uyguladığı şiddet hakkındaki tanıklıkların– yankısı görülür.

Rus toplumuna ilişkin gözlemlerini, kimi yönleriyle gravür sanatını hatırlatan eleştirel bir gerçekçilikle aktarır. Vladivostok'taki Çinli amelelerin onurlarını yitirmesi ve yoksullukları yakın planda anlatılır: "Yara bere içinde, çamurlu, pis yüzlerinde kaderlerine razı bir ifade okunan bu ameleler, lime lime olmuş kürkleri dalgalana dalgalana gara doğru gidiyorlardı." Amelelerin hikâyesi zorla çalıştırılarak yabancılaşan insan gruplarının kaderi hakkında toplumsal ve tarihsel boyutta değerlendirmeleri de içerir: "Yüzyıllardır var olagelen kölelerin bu görüntüsü karşısında insan piramitleri kimlerin inşa ettiğini, hayat boyu triremelerde kimlerin kürek çektiğini, Cennet Tapınağı ile Çin Seddi'ni kimlerin var ettiğini anlıyordu."

10 *Dames de Californie*, age, s. 12.

Çinli amelelerin bu Sisifos'vari gayretinde sonsuz bir boyut vardır. Sokakta geçen bu sahneye, tarihin farklı dönemleri arasında benzerlikler, köprüler kuran bir söylem eklenir. Bu kısa hikâyelerde çokça görünmeyen bu tür düşüncelerde, aslında, medeniyet ya da çağ farklarının ötesinde insan davranışlarını ne tür güçlerin yönlendirdiği sorusuna cevap arayan müstakbel romancının ele alacağı konulardan birinin tohumları bulunmaktadır.

Görsellik konusunda usta olan anlatıcı geniş planı tercih eder. Bu betimleme yöntemi sefalet izlerini kesinlik ve netlikle not eden bakışın duyarlılığını gösterir. "Paçavraları içinde orada toplananlardan bir teki bile yoktu ki gözleri çukura kaçmamış olsun; bir yerinde şişkinlik, ülserli yanakları, iskorbütlü dudakları olmasın." Çavskoy'un en yaşlısı Efrem'in kısaca betimlenen yüzü, abartma yoluyla kılığın yıkıcı etkisini gösterir ve fiziksel çökme sürecini etkileyici biçimde ima eder: "Burnu ak sakalına gömülmüş, gözleri kızarmıştı." "Ölüm Komiseri"nde, Çeka'nın celladı İvanof'un yüzünde görülebilen en küçük izlere dikkat kesilmiş iki mahpus kadının kaygılı bakışına stereoskopik bir özellik eklenir: "[...] bir de dudağının tam kenarındaki, ağzını zalimce uzatan küçük kırmızı lekeyi daha belirgin kılmaya." Bu hikâyelerde sıklıkla, adeta büyüteçle gösterilen en çarpıcı yüz özelliklerinin seçimi bir rölyef estetiğine işaret eder. Anlatıcı, bir gravürcü gibi, bir özelliği, çevresini boşaltarak meydana çıkarır. Bu durumda betimlemelerden çok mekâna ilişkin kısa notlara yer verir, yorumlardan kaçınır, diyalogları kısa repliklere çevirir. Bu etkileyici üslubun gücü, Rus köylüsünün gündelik hayatını bütün zorluklarıyla gözler önüne serer.

Ekonomik ve sosyal reformların kırsalda yaşayanlar üzerindeki etkileri bu şekilde bu kısa anlatılarda özel bir yankı bulur. "Tifüslü" adlı hikâye, hijyensizlik ve sefaletin korkunç bir tifüs salgınına yol açtığı yirmili yılların başında Rusya'yı vuran sağlık ve ekonomi krizine dikkat çeker. "Ölümler şans eseri hangi vaziyette atılmışlarsa öyle kalıyorlardı: Kimileri hâlâ hayattaymış gibi ayakta, kimileri katılmış bacaklarını göğe dikmiş halde. Ay, geceleri mavimsi ışıqla onları sarıyordu ve adeta gizemli bir konsil için bir araya gelmiş ya da karın ağırlığından eğilmiş salkımların dallarının arasından esen rüzgârın çıkardığı sesi dinler gibiydiler." Şaşırtma etkisi hem yakın plandan panoramik plana geçilmesiyle hem de

cansız olanı canlandıran zihinsel bir görüntünün bunun üstüne bindirilmesiyle elde edilir. Bu dehşet verici resme hayalgücü de fantastik bir unsur ekler.

1928'de yazılan hikâyelerde halkın mahrumiyetleri, acıları komünist idarecilerin imtiyazlarıyla birlikte anlatılır: “Şehrin tamamı kokuşmuş ringa balığıyla besleniyordu ama erzak komiserleri sihirbazdır, çölün ortasında bile türüf mantarı ve seçkin aşçılar çıkarırlar şapkalarından.” Bolşeviklerin elindeki iktidar, doğrudan anlatılmak yerine metafor ve abartma yoluyla gösterilir. İmtiyazlarının bu şekilde şişirilerek gösterilmesi hikâyeye komiklik katar. Böylece hiciv, etkisini karşıtez ile abartının kesişmesinden alır. Hiciv, öfkeyi ironinin mesafesinden sarar, ama gülümsemenin ötesinde eşitlik iddiasıyla adaletsizliğin ve barbarlığın hâkim olduğu bir dünyayı şiddetle kınar. Daha genel olarak okuru etkileyen, bir argümantasyon retoriğinin katkısıyla “yoldaşlar” için kullanılan ironi formlarının çeşitliliğidir. Anlatıcı alaya alır: “Kızıl Bayrak Nişanı’na layık görülmişti. Bu nişan, herkesin bildiği gibi, eski değersiz nişanların yerini almıştı.” Yazar bir anlığına, Bolşeviklerin bakış açısını benimseyerek bu küçük reformu onaylıyormuş görünürse de bunun beyhudeliğini göstermekte geç kalmaz.

Ama bu dehşet geceleri bir ışık hüzmeleriyle delinir: “Bütün dağınık ısıltıları üzerinde toplayıp, bir dost gibi, bunları yaralıların üzerine serpiyormuş gibi görünen beyaz bir silüet geziniyordu.” Gerçekten de savaş sırasındaki eleştirel komünizm tablosu karşısında, “Dağların Kanunu” hikâyesinde insanlık hamuruyla yoğrulmuş Kafkasyalı genç hemşire Olga figürü olanca keskinliğiyle belirir. İzleyicinin bakış açısını benimseyen Kessel onu temel olarak hareketleri ve sözleriyle tanıtır okura. Karakterin bu şekilde kısmen yansıtılması, köklerine ve İslam kültürüne derin bağlarla bağlı, tutkulu sevdası ölümle yücelen bir kahramanın ahlaki dürüstlüğü nü vurgular. “Pastoral ırkların sade ve özgür zarafetini” taşıyan, sadakatiyle asilleşen kahraman, özgürlük açlığını, özgeciliği, kendini feda etmeyi, varoluşa anlam veren bu son derece Kessel’e özgü değerleri cisimleştirir.

Dramatik gerilimin kaynakları

Hikâyeler, elbette Komünist diktatörlük ile Rus iç savaşının ekonomik ve siyasi etkilerinden beslenir. Ama bunlar özellikle bir nefretin, şiddetli bir sarsıntının ya da bir dramın kristalleşmesine uygun bir çerçeve sunar. O andan itibaren de hikâye anlatı unsurlarının kutuplaşmasıyla bir gerilim etkisi kazanır.

Yazarda “yazma ihtiyacı”¹¹ doğuran bu “sıradan perspektif dışı entrika” ya da şu “şaşırtıcı çatışma”ya örnek oluşturan hikâye, “Kuruma Naki”dir. Birbirine taban tabana zıt iki karakter –çekçekçilik yapan Naki ile genç Amerikalı Miss Evelyn– etrafında kurulan hikâye, anlaşılmanın dramını, iletişimsizliğin dramını anlatır. Anlatıcı perspektifin ve anlatı sesinin tüm imkânlarını kullanarak Miss Philipp’in *kuruma*’lara olan önyargılarını açığa çıkarır. Yazar kâh önyargılarıyla körleşen bu genç kadının bakış açısından bakar, kâh bu Amerikalı kadının ırkçı sözlerini yorumlarına katarak kadının duygularını çözümler: “Zira kendisi, [...] Japon şehirlerinde yolcu taşıyan insan suretindeki hayvanlar için ayrı bir tiksinti duyuyordu.” Konsoloslukların bulunduğu semte çıkan yokuşun tırmanılmasının anlatıldığı, hikâyenin can alıcı bölümü, ötekini küçümsemeden ötekinden nefret etmeye kademeli geçişi açıkça ortaya koyar.

“Uykusuz Bir Gece” adlı hikâyede erkek karakterin çektiği fiziki acının artmasına paralel olarak, âşık olduğu kadına bir gecede nasıl nefret duymaya başladığı anlatılır. Erkek karakterin arzusunun aşınması ve kadın doğası hakkındaki –kadın düşmanlığı izleri taşıyan– düşüncelerinin aşk duygusunun değişimini nasıl başlattığını göstermek için anlatıcı karakterin bilincine sızar. Şehvet deneyimi, anlatımını da etkileyen bir hızla tükenir. Aslında bu hikâyenin yapısını belirleyen indirgemeci bir mantuktur bu. “Hawaii İtirafı” ve “İntihar Meraklısı” adlı hikâyelerle bir krizin trajik sonuçları, tafisi olmayan bir yola sürükler karakterleri. İçgüdüsel ve barbar bir gücün etkisiyle erkek karakterler Allan ile asker Perrin eşlerinin ihanetini cezasız bırakmaz.

On dokuz yaşındayken bir kadın tiyatro oyuncusunun sadakatsizliğiyle derinden yaralanan Kessel’in, bu iki hikâyede kendi

11 *La Nagaiha*, age. s. 13.

ifritlerinden kurtulmak için onlara yazınsal bir biçim verdiği düşü-
nülebilir. Bu olaylar, hayali bir senaryonun yazıya dökülmesi olarak
değerlendirilirse, öldürmeye yönelik bir itkinin bu şekilde tekrar
ortaya çıkması anlatının güçlü yönlerinden birini gösterir: Önceden
yaşanan hüsrânı, bastırılmış arzuyu oynayarak telafi etmek. Üstelik
bu hikâye etme durumunun sıklıkla görülmesi Kessel hikâyesinin
özelliklerinden birini de açıklar: Kessel hikâyesi, romana özgü olay
örgüsünün tohumlarını barındırır. Gerçekten de duygusal ihanetin
yol açtığı şiddetin temsili *Le coup de grace* [Son Darbe], *Les amants
du Tage* [Tage Aşıkları] ya da *Le tour du malheur* [Felaketler Turu]
gibi birçok romanına simgesel malzeme sağlar.

Gündelik yaşamın beraberinde getirdiği dramatik olaylardaki
ironiye duyarlı olan hikâyeci, bir insanın varoluşunun dramaya
dönüşüverdiği belirleyici anı öne çıkarır. “Bir Briç Partisi”nde-
ki karakterlerden James Irving’in akıl ettiği dolap, dilin güçlerini
sergiler. James Irving, işbirlikçilerinin katkısıyla görme yetisini
kaybettiğine inandırmaya çalışır ev sahibi Harry Brinder’i. Dolaylı
yolla, kelimelerin oyun içerikli kullanımı iskambil oyuncularından
birinin absürt ölümüne yol açacak bir dizi eylemi tetikleyecektir.
Her ne kadar hikâyenin trajik sonu, Harry Blinder’ın, hayatın “güzel
bir oyuna” benzediği şeklindeki kısa hayat felsefesini doğrulamasa
da, egosantrizmi alaya alınan sefa düşkününün gelişmemişliğini
ortaya koyar.

Biçim ile içeriğin ortaya çıkması için ahşap bir bloğu işleyen
gravürcü gibi, Kessel, hatları vurgular ve okuru zıtların çarpışması-
na maruz bırakır. Birbirine zıt bir çifti sahneye koyarak bir gerilim
etkisi yaratır. Gerçekten de Florence Goyet’nin çok iyi tanımladığı,
hikâyenin yapısal özelliklerden birini ustaca kullanmasını bilir:
“Temel anlatı unsurları, anlatıyı düzenleyen kutuplara göre karşı
karşıya getirilir, yüzleştirilir, eşler halinde diğerlerinin karşısına
konur.”¹² Bu metinler önemli kontrastlar dizisine dayanır. Miss
Philipp’in sinisizmle karışık küçümseyciliği ile sıradan bir *kuru-
ma*’nın kahramanca fedakârlığı; Edith’in savunmasızlığı ile Allan’ın
şeytani makyevalizmi; Çeka komiserinin barbarca zalimliği ile

12 Florence Goyet, “la Nouvelle”, *Dictionnaire universel des littératures* içinde, s. 2595,
Paris. P.U.F. 1994.

genç bir kontesin gözüpekliği karışıklık oluşturur. İletişimin tuzaklarla dolu ya da kesin olarak kopuk olduğu bir evrende kontrast oyunları ölüme doğru ilerleyen bir yığın kişinin kesif yalnızlığını vurgular. Hastalık ya da endişe kaynağı bu evrenin çok koyu rengi anlatıcının farkında olmadığı bir durum değildir. Şayet yazarın birkaç yerde karakterlerin özelliklerini karikatürleştirerek ya da kendi yargılarını belirterek müdahale etmesi bir kenara bırakılırsa, anlatı perspektifi, sıklıkla, bir karakterin sınırlı bakış açısı ile izleyici-anlatıcının bakış açısının yer değiştirmesiyle düzenlenir. Ayrıca okura iç monologlar bölüm pörçük ve gerektiği ölçüde sunulur, bu da sözün evreni ile açıklanmamış düşünce evreni arasındaki uçurumu vurgular. Önyargılarıyla doğrularının tutsağı olan, ötekinin sözünü duymalarını engelleyen güç iradesiyle sürüklenen bu hikâye karakterleri çoğunlukla nefretlerinin daha da arttığı bir sessizliğe gömülür.

Muamma yazımı

Bu kısa hikâyelerde Kessel okuru yakalamaya ve duygulandırmaya çalışır. Yaptığı şey, anlatıya çözülmesi gereken bir muamma havası vererek okurun ilgisini çekmek ve hikâyenin sonuna doğru kritik dönüm noktalarını bir araya getirerek okurda yoğun bir duygu yaratmaktır.

Hikâyeci, kendisi ile gizli, opak yaratıkları arasındaki aşılmaz mesafeyi ölçer. Kobe'li *kuruma*'ların fizyonomik özelliklerinin kendisine esinlettiği yorumu bunu açığa vurur: "Onların kanından olmadıkça hiç kimse bu düz alınların ardında hangi düşüncelerin olduğunu tahmin edemez, bu parlak ve kasvetli gözlerin içini okuyamaz, yüzlerindeki tek bir kas bile oynamadan ince dudaklarına hafifçe yayılan tebessümün nedenlerini bilemezdi." Başkası olmanın gizemlerine bunları koruyarak duyarlı olmak, halkların çeşitliliğiyle karşılaşmanın yarattığı büyüü tekrar oluşturmak, yazarın hedeflerindendir. Bu hedefler, *La Nagaika*'nın önsözüne yazdığı hikâye estetiği ve hikâyenin yapısıyla ilgili görüşleriyle birleşir: "Hızlı, canlı olan hikâye sonuna doğru düz bir çizgide ilerler, tek bir temayla yetinir ve uydurulmuş birkaç karakter etra-

finda mekânların ve şehirlerin muammalarını, harikalarını yeniden düzenlemeye imkân tanır.”

Muamma, bir beklenti yaratan ve okurun bilgeliğini talep eden anlatı motiflerine dayanır öncelikle. “*Kuruma Naki*”de “hayvan” hareketleri laytmotifi, çekçekçinin çektiği acının gelişimini metaforlaştırır. Öngördürücü tarafıyla okurun ilgisini canlı tutar, ona umut ve korku anlarını tanıtır, zira sınırlı olan zaman, çekçekçinin bu zorlu mücadelesine ölüme karşı bir yarış görüntüsü verir. Gizem etkisi aynı zamanda geciktirme yollarının kullanılmasıyla sağlanır. “Güzel Maske”de sonuca ilişkin kaygılı bekleyiş “canlı bir yüz”e benzeyen tuhaf maskenin çıkarılmasına yönelik sorularla ertelenir. Bu aksesuar hem gizler hem gözler önüne serer. Belirsizliği besler, muammayı yoğunlaştırır. “İmparatorun Berberi”nde bekleme etkisi emredilen bir görevin yerine getirilmesinin ertelenmesiyle yaratılır. Berber ölümcül hareketini erteler. Bir yanda İmparator’un hayat sevincinin yeniden belirmesi, öte yanda berberin emredilen görevi yerine getirebileceğini haber veren hareketleri can sıkıcı bir belirsizlik duygusu doğurur. Nihayet, “Dağların Kanunu”nda yanıltmacaya yer verilir. Olga ile Cemla’nın birbirine gerçekte hangi bağla bağlı oldukları ancak hikâyenin sonunda anlaşılır: “Böylece herkes anladı: Cemla’nın kardeşi, meğer nişanlısıymış.” Okur, hikâyenin başlarını tekrar okumaya teşvik edilir. Böylece bir yandan çizgisel, bir yandan da retrospektif bir okumanın sonucunda anlamın yapısı ortaya çıkar.

Bu hikâyelerdeki anlatım dinamiği okuru sürekli merakta bırakır. Umut dolu cümleler ile kaygı dolu cümlelerin birbirinin yerini aldığı ani dramatik gelişmeler, Kessel’in anlatı hızının sunduğu bütün imkânlardan ustaca yararlandığı, “*Kuruma Naki*”nin sonuna saklanır. *Kuruma*’nın çektiği çekçeğin kritik devrilme anı hikâyeye edilirken olay zamanı genişler. Basılı tutulan bir piyano tuşu işlevi gören yavaşlatılmış zaman, dramatik gerilimi arttırır. Anlatının düzenlenişindeki ritim değişimleri okurda canlı duygular uyandırır. “Bir Briç Partisi”nde Harry Blinder’in tekrar inisiyatifi ele alması okurda yeni bir merak uyandırır ve anlatımın teatral düzenlenişıyla ilgilidir.

Bu hikâyelerin hepsinde bir mıknaş etkisi dramatik ve vurgulu, ama umulmadık sona doğru çeker okuru. Kessel dramatik gerilimin

zirve noktasını kimi kez hikâyenin sonuna yerleştirir kimi kez de kurmacadaki bir unsuru kısmen aydınlatan bir ifşaatla yetinir. Bu şekilde, “İmparatorun Berberi”nde imparatorun emriyle başlayan bekleyişin yarattığı heyecan son paragrafa kadar sürer ve kaderin zalim ironisiyle biter. “Ölüm Komiseri”nde olayın gidişatındaki ani değişimi son sayfaya kadar ötelenir ve ancak bu son sayfada İvanof’un linç edilişi anlatılır. Hikâyenin sonundaki bazen patetik olabilen açıklama muammaya ışık tutar, bir yandan da insan davranışlarını hangi güçlerin yönettiğine ilişkin soruları da akla getirir. “Güzel Maske”de Opera’daki delikanlının yüzüne ilişkin bazı detaylar verilir. Ama “zoraki tebessümünde bütün dünyanın kederini taşıyan eski bir Japon maskesi”ni seçmesine yol açan nedenleri düşünmeyi okura bırakır. Aynı şekilde “Paskalya’da Tehlike Çanları”nda hikâyenin sonunda çan seslerine ilişkin muamma açıklanırken, zangocun nihai hareketinin altında yatan nedenler izah edilmez.

Bu tür kısmi ifşaatlar okurun başka sorular sormasını sağlayacaktır. Hikâyelerin sonları, okurun hayalgücü ve çözümleme becerisiyle devamı getirilebilecek bir başlangıç etkisi yaratır. Daha genel olarak bu hikâyelerin sürükleyiciliği, hikâye düzenini yapılandıran ikili gerilimin yol açtığı güçlü bir dramatik yoğunluktan gelir. Üstelik edebi değerleri hakim olunan duygudan ve üslubun gücünden kaynaklanır, ki Roger Martin du Gard da bir mektubunda bu yönlerini vurgular: “Net bir görüşünüz var, hoşuma gidiyor; doğrudan amacına yönelen anlatınız, öz olana yönelik beğeniniz ve özellikle dışa vurmadığınız duyarlılığınız.”¹³ Ölçülülük ile yoğunluk ittifakının hizmet ettiği, varoluşun kontrastlarını vurgulayan dinamik bir enerjinin sırtladığı bu hikâyeler, âni anlatma sanatında mükemmelliğe erişmiş bir yazarın tüm niteliklerini sergiliyor.

Alain Tassel

13 Roger Martin du Gard’ın Kessel’e yazdığı, Yves Courrière’in *Joseph Kessel ou sur la piste du lion*, (Paris, Plon, 1985, s. 284-285) adlı eserinde kısmen yayımlanan mektubundan. Bu estetik yargı *Les Captifs* (1926) hakkında olsa bile bu hikâyelere tam anlamıyla uymaktadır.

Kaynakça

- Courrière (Yves), *Joseph Kessel ou sur la piste du lion*, Paris, Plon, 1985.
- Daniels (Graham), *L'Équipage de Joseph Kessel*, Paris, Hachette, coll. «Lire aujourd'hui», 1974.
- *Magazine Littéraire*, «Kessel, journalisme et littérature», no 32, Eylül 1969.
- Tassel (Alain), *La création romanesque dans l'œuvre de Joseph Kessel*, Paris, L'Harmattan, coll. «Espaces littéraires», 1997.
- Tassel (Alain), (dir.), *Présence de Kessel*, actes du colloque de Nice, 2-3 Nisan 1998, Nice, Association des publications de la faculté des Lettres, 1998.

Continuity

The continuity of a function f at a point a is defined as follows: f is continuous at a if and only if $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f(a)$. This means that the limit of $f(x)$ as x approaches a must equal the value of the function at a . If this condition is not satisfied, the function is discontinuous at a .

Hikâyelerin Basımı

- * *Altı Hikâye*, Paris, Édouard Champion, 1926; 49 nüshalık sınırlı baskı.
- * *Dört Hikâye*, Paris, Éditions des Cahiers libres, 1927; 830 nüshalık sınırlı baskı.
- * *Yeni Hikâyeler*, Paris, Éditions des Cahiers libres, 1928; 985 nüshalık sınırlı baskı.
- * *Mémoires d'un commissaire du peuple*, contes et nouvelles recueillis par Francis Lacassin, Paris, Gallimard, collection blanche, 1992. Bu kitap *Yeni Hikâyeler*'deki hikâyelerle *Dört Hikâye*'dekileri bir araya getiriyor.